

9469

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՄԻ ԿՈՆԳՐԵՍԸ

ՅԻՄ
Կ-26

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ.
ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹ., ՄՈՍԿՎԱ, 1929

1 DEC 2009

25 SEP 2006

Բ. ՎԱՍԻԼՅԱՆ

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ

ՄԻ ԿՈՆԳՐԵՍԸ

ԿԻՆ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ, 1929

08 AUG 2013

9469

531-54

Главлит А 13351. Заказ № 231. Тираж 3000 экз.

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԿԱԶՄԸ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԿԱԶՄԸ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կոմինտերնի VI կոնգրեսը միջազգային եւ վե՛հ միայն ձևականապես, վե՛հ միայն այն պատճառով, վոր նրա աշխատանքներին մասնակցելու համար հրավիրված էին բոլոր յերկրների կոմունիստական կուսակցության ներկայացուցիչները, այլ և այն պատճառով, վոր նրա նիստերին իրո՞ք ներկա էին գտնվում Յեվրոպայի, Ամերիկայի բոլոր յերկրների ու հեռավոր Արևելյան գաղութների և կիսագաղութների ներկայացուցիչները: Կոմինտերնը իր VI կոնգրեսի շեմքին իր կազմակերպությունների ցանցով պատել է ամբողջ յերկրագունդը:

ՅԵՐԿՐՈՐԴԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ ԶԵ

Կոմինտերնի VI կոնգրեսի հետ մեծամասնակ տեղի ունեյին Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի հերթական կոնգրեսի նիստերը (Բրյուսելում)՝ վերջինս թեև նույնպես կոչվում է միջազգային կոնգրես, բայց

փաստորեն նա Արևմտյան Յեվրոպայի և Հյուսիսային
 Ամերիկայի սոցիալիստական կուսակցությունների կոն-
 գրեսն եր: Լատինական Ամերիկան և առհասարակ գա-
 ղութային ու կիսագաղութային յերկրները չէին ներ-
 կայացված Բրյուսելի կոնգրեսին: Յերկրորդ Ինտեր-
 նացիոնալի Գործկոմի հաշվետվության մեջ (վոր
 հրատարակված եր Բրյուսելի կոնգրեսի նախորեյին)
 գետեղված ե ցանկը այն կուսակցությունների, վո-
 բոնք հարում են Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալին:
 Այդ ցանկի մեջ գաղութային և կիսագաղութային յեր-
 կրներից կան միայն յերկու կուսակցություն՝ Արգեն-
 տինայի և Չինաստանի: Արգենտինայում (կիսագա-
 ղութ) իսկապես գոյություն ունի փոքրիկ և նվազ
 ազդեցություն ունեցող Սոցիալիստական կուսակցու-
 թյուն: Իսկ ինչ վերաբերում ե Չինաստանին — Յեր-
 կրորդ Ինտերնացիոնալի հաշվետվությունը վոչ մի
 տեղեկություն չի տալիս այդ կուսակցության մասին:
 Հիշատակվում ե միայն հասցեն վոմն Վան-Կինի, վորը
 ապրում ե Պարիզի մոտ, իսկ Պարիզն, ինչպես հայտնի
 յե, գտնվում ե վոչ Չինաստանում: Բուն Չինաստանի
 մեջ վոչ վոք վոչինչ չգիտե չինական սոցիալիստական
 կուսակցության մասին: Այդպիսի առասպել ե հան-
 դիսանում նաև ԽՍՀՄ ներկայացուցչությունը Յեր-
 կրորդ Ինտերնացիոնալի կազմի մեջ: Յերկրորդ Ին-
 տերնացիոնալի Գործկոմի հաշվետվությունը հաղորդում
 ե, վոր ԽՍՀՄ տերիտորիայի վրա կան հետեյալ սո-
 ցիալիստական կուսակցությունները — ՌՄԴԲԿ, Սոց.~

Հեղ. կուսակցություն, վրացական, հայկական և
 ուկրալինական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցու-
 թյուններ: Ինչպես չինական սոցիալիստական կուսակ-
 ցության, նույնպես և այդ կուսակցությունների գործ-
 նեյության մասին, վոչինչ չի հաղորդում հաշվե-
 տվությունը: Այդ ևս միանգամայն բնական ե, քանի
 վոր վոչինչ չի կարելի ասել գոյություն չունեցող
 կազմակերպությունների գործնեյության մասին: Ռու-
 սական զանազան սոցիալիստական կուսակցություն-
 ների կողմից Բրյուսելի կոնգրեսում գտնվող ներկա-
 յացուցիչները, ամեն տեսակ Դաները, Չերնովները և
 նման եմիգրանտները, լավագույն դեպքում ներկա-
 յացնում էին փոքրիկ, իդեյապես և կազմակերպչորեն
 մեռած եմիգրանտական խմբակներ:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԻ ՄԵՋ
 ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ ՉԿԱՆ

Բրյուսելի սոցիալիստական կոնգրեսի հաշվետվու-
 թյունը հաղորդում ե, վոր կոնգրեսի վերջում յեկամ
 Մադագասկար կղզու ներկայացուցիչը և վոր պատ-
 գամավորները, վոտքի յեյած, աղմկալից ծափահարու-
 թյուններով վողջունեցին այդ հեռավոր յերկրի ներ-
 կայացուցչին: Սակայն գաղութների այդ միակ ներ-
 կայացուցիչը փաստորեն դուրս յեկավ վոր Ֆրանսի-
 աական չինովնիկ Ստեֆանին եր, վորը յեկել եր Սոցի-
 ալիստական Ինտերնացիոնալին «սրտանց» շնորհակա-
 լություն հայտնելու այն բանի համար, վոր վերջինս,

ակառակ կոմունիստների, «չի պահանջում, վոր գաղութներից թողնենք հեռանանք, այլ գտնում ե, վոր գաղութները պետք ե մնան «կուլտուրական ազգերի» «լուսավոր» դեկավարության ներքո»:

Վորքան ավելի մանրամասն ենք քննում Մոսկվայի և Բրյուսելի կոնգրեսների կազմը, այնքան ավելի ցայտուն ե դրսևորվում այն հակայական տարբերությունը, վոր կա այդ յերկու միջազգային կազմակերպությունների միջև:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ ԲՈՒՐՃՈՒՄԱՆ ՅԵՎ ՀԱԿԱՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ Ե

Կոմիստերնի VI կոնգրեսին մասնակցող 58 կուսակցություններից ճնշող մեծամասնությունը պատկանում ե միանգամայն անլեզալ կուսակցություններին, վորոնց զազանորեն հետապնդում են բուրժուական կառավարությունները: Մյուս կոմունիստները թեև դեռևս լեզալ գոյություն ունեն, վերջերս հալածվում են ու ստիպված կլինեն անցնել հեղափոխական պողպոյլ աշխատանքի: Ինքնին հասկանալի յե, վոր Կոմիստերնի VI կոնգրեսի 575 պատգամավորների միջև չկար մեկը, վոր այս կամ այն կերպ կապված լիներ բուրժուական կառավարությունների հետ: Իսկ Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի Բրյուսելի կոնգրեսում, ընդհակառակը, 446 պատգամավորներից 60-ը պատկանում եյին բուրժուական կառավարությունների նախկին և ներկա միսիստերների թվին: Բրյու-

սելի կոնգրեսին մասնակցող կուսակցությունների մեջ կային այնպիսիները, ինչպես են բողաքական սոցիալիստական կուսակցությունը, վորը պաշտոնապես պաշտպանում ե Յանկովի դահլճային ռեժիմը, լեհական սոց. կուսակցությունը (ППС-պեպես), վորը գնդակահոծում ե բանվորական հեղափոխական դեմոնստրացիաները և գործակցում Պիլսուդսկու ֆաշիստական կառավարության ախրանկաներին, իսպանական սոց. կուսակցությունը, վորը իր վերջին համագումարին (տեղի ունեցավ Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի Գործկոմի ներկայացուցչի նախագահությամբ) վորոշեց գործով պաշտպանել Պրիմո-դե-Ռիվերայի կառավարությունը, Վենգրիայի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը, վորը զրավոր պայմանագրով կապված ե Խորաի ֆաշիստական կառավարության հետ: Ճիշտ ե, Բրյուսելում կային նաև անլեզալ կուսակցությունների ներկայացուցիչներ, սակայն այդ «անլեզալ» կուսակցությունները ԽՍՀՄ «կուսակցություններն» են, վորոնք գոյություն ունին Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի քարտուղարության զրավոր հաշվետվությունների մեջ միայն. և այդ «կուսակցությունների» ներկայացուցիչները, վորոնք մասնակցում եյին Բրյուսելի կոնգրեսի աշխատանքներին, անլեզալ են հանդիսանում միայն ԽՍՀՄ նկատմամբ, վորի դեմ նրանք մասնակցել են (և մասնակցում են) մի շարք հակահեղափոխական դավադրությունների մեջ՝ ցարական և իմպերիալիստական միջազգային սև ռեակցիայի հետ

դաշն կնքած. բուրժուական կառավարությունները, իհարկե, հյուրընկալում են և ամեն աշակցություն ցույց են տալիս այդ նույնպես «սոցիալիստներին»:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Կոմիստերնի VI կոնգրեսի աշխատանքները տեւեցին 11 $\frac{1}{2}$ ամիս, իսկ Յերկորդ Խնտերնացիոնայի Բըյուսեյի կոնգրեսի աշխատանքները — մեկ շաբաթ: Այդ տարբերությունն ևս պատահական չէ: Կոմիստերնի VI կոնգրեսի աշխատանքների հիմնական մեթոդն էր — բազմակողմանիորեն կուլլեկտիվ քննության առնել բոլոր պրոբլեմները՝ ամենախիստ ինքնաքննադատության հիման վրա: Միշին հաշվով, ամեն մի հարցի շուրջը Կոմիստերնի կոնգրեսում արտահայտվեցին 100 ճառախոս: Ծրագիրը մշակող կոմիսիայում արտահայտվեցին ավելի քան 200 ճառախոս և ներկայացվեցին ավելի քան 600 գրավոր ուղղումներ, վորոնք բոլորը յենթարկվեցին մանրամասն քննության:

ԲՐԵՈՒՍԵԼԻ ՍՈՅԻՍԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԽԱՅՏԱՌԱԿ
«ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ»

Բըյուսեյի կոնգրեսում, վորպես կանոն, վիճաբանություններ տեղի չունեցան: Յեղան զեկուցումներ, ըստ վորում զեկուցանում էին կամ բուրժուական կառավարությունների միևնույնները, կամ դրանց նմանները (որինակ, գաղութային հարցի մասին զեկուցեց, վորպես «սպեց», լորդ Ոլիվեն, Յամայկա

կղզու նախկին նահանգապետը և նորին մեծության անգլիական թագավորի կառավարության՝ Հնդկաստանի գործերի ստատոս-սեկրետարը. զինվորական հարցի մասին զեկուցողների թվումն էր վոմն Նաֆտալի, «Յրանկ-ֆուրտեր Յայտունգի»՝ խոշոր բուրժուազիայի որգաններից մեկի՝ խմբագիրներից մինը, և այլն): Զեկուցումներից հետո կամ առանց վիճաբանությունների ընդունվում էին բանաձևեր և կամ կազմվում էին զաղտնի կոմիսիաներ: Բըյուսեյի կոնգրեսի պատգամավորների այսպիսի լուսկյացությունը բացատրվում է վոչ թե նրանով, վոր նրանք (պատգամավորների կեսը ազվովատներ էին, պարլամենտական գործիչներ — ճառամարգությունների սպեցներ ու սիրահարներ) տաելու վոչինչ չունեին: Ընդհակառակը, ինչպես յենքեում է զինվորական գաղտնի կոմիսիաների հաշվետվություններից (վորը հրատարակել է «Կարմիր Դրոշակ» կոմունիստական թերթը), Բըյուսեյի կոնգրեսի պատգամավորների համար շատ վիճելի հարցեր կային, բայց այդ վիճելի հարցերը միանգամայն այլ բնույթ ունեցին: Որինակ, լեհական սոց. կուսակցության պատգամավորը պնդում էր, վոր Լեհաստանի բանվորներն ու գյուղացիները դեմ են զինաթափման, և այդ պատճառով ել Լեհաստանի համար միանգամայն անընդունելի յե զինաթափման լողունը: Յրանսիական սոց. կուսակցության պատգամավորները հայտարարեցին, վոր իրենք չեն կարող համաձայնվել զերմանական սոց. դեմ, կուսակցության առաջարկությանը՝ Ռայնի

շրջանից անմիջապես եվակուացիա անելու մասին, վորովհետև քաղաքական նման յեղույթը նրանց կվարկաբեկեր ֆրանսիական հայրենասիրական հասարակական կարծիքի առաջ:

ԲՐՅՈՒՍԵԼԻ ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՆԳՐԵՍՈՒ
ԱԶԳԵՐԻ ԼԻԳԱՅԻ ՍԵՍԻԱՅԻ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆՆ Ե

Ինչպես պարզ է վերոհիշյալ որինականերից, Բրյուսելի կոնգրեսին ներկայացված յուրաքանչյուր սոցիալիստական կուսակցութիւն խղճի մտոք եր ներկայացնում ու պաշտպանում «իր» բուրժուական կառավարութեան շահերը: Իհարկե, նման բաների մասին, նախ՝ անհարմար եր հրապարակով խոսել, յերկրորդ՝ ամեն մեկին չէ, վոր կարելի չէ վստահել այնպիսի դելիկատ բան, ինչպիսին է բուրժուական արտաքին գործոց մինիստրութիւնների տեսակետների ուղիղ շարադրութիւնը: Այսպիսով, Բրյուսելի կոնգրեսում ճառում եյին բուրժուական կառավարութիւնների հավատարմատաները միայն, իսկ անտեղյակները լռում եյին, դրանով ցույց տալով իրենց իբր թե համամիտութիւնը:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՏԵՂԻ
ՈՒՆԵՑԱՆ ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԻ ՏԱԿ

Կոմիտեներնի կոնգրեսի պատգամավորները յերեք շահագրգռված չեյին այն բանում, վորպեսզի կոծկեն, և մանավանդ պաշտպանեն, իրենց իշխող դասակար-

գերի քաղաքականութիւնը և պլանները: Նրանք յեկել եյին կոնգրես նրա համար, վորպեսզի մերկացնեն ամբողջ աշխարհի առաջ, բոլոր բանվորների ու գյուղացիների առաջ մերկացնեն բուրժուական կառավարութիւնների ու նրանց սոց.-դեմ. ազենատների շահագործական պլաններն ու զինվորական ավանտյուրաները: Կոմիտեներնի կոնգրեսի պատգամավորների մյուս խնդիրն եր — ստուգել կոմկուսների պայքարը բուրժուական կառավարութիւնների դեմ, պարզել պատճառները կրած պարտութիւնների և այն դժվարութիւնների, վոր անդի ունեն կոմկուսների ազդեցութիւնը պրոլետարական մասսաների և գյուղացիութեան վրա տարածելու խնդրում: Այդպիսով Կոմիտեներնի կոնգրեսը, սոցիալիստական կոնգրեսին միանգամայն հակառակ, ամբողջովին անցավ ամենավճուկան ինքնաքննադատութեան և կապիտալիստական աշխարհը ամենաանխնա քննադատելու նշանի տակ:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ — VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՐՑԸ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ — ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԸ ԽՈՐՏԱԿԵԼՈՒ
ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՊԱՅՔՄԱՐԻ ԾՐԱԳԻՐ Ե

Կոմունիստական և սոցիալիստական Ինտերնացիոնալների անհաշտելի հակադրութեան ավելի պայծառ արտահայտութիւնը տեղ գտավ թե մեկ և թե մյուս կազմակերպութեան ծրագրներում: «Թայմսը» (ան-

գլխական բուրժուական լրագիր), վորը պատկանում է Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ավելի խելոք ու անխնա թշնամիների թվին, իր՝ հուլիս 1 (1928 թ.) համարում, բնութագրելով Կոմինտերնի ծրագրի սկզբնական պրոյեկտը, հայտնում է, վոր «այդ պրոյեկտը բացատրում է այն ստրատեգիան ու տակտիկան, վոր անհրաժեշտ է Խորհրդային սոցիալիստական հանրապետությունների համաշխարհային միություն կազմելու համար»։ Դա — թշնամական, սակայն միանգամայն ուղիղ բնորոշումն է Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ծրագրի ելույթյան։ Կոմինտերնի ծրագիրը իրեն նպատակ է դնում ամեն կերպ աջակցել հեղափոխական կրիզիսի արագացմանը. «յերբ իշխող դասակարգերը կազմալուծված են, յերբ մասսաները զրտնվում են հեղափոխական բորբոքման վիճակում, պրոլետարիատի կուսակցության առաջ խնդիր է դրվում՝ նրանց առաջնորդել ուղղակի գրոհ տալու բուրժուական պետության վրա։ Դրան կարելի չէ հասնել՝ հետզհետե սրվող անցողական լոգունգների (խորհուրդների լոգունգ, բանվորական կոնտրոլի [արտագրության վրա] լոգունգ, գյուղացիական Կոմինտերնի [կալվածատերերի հոդերը գրավելու համար] լոգունգ, բուրժուազիայի զինաթափման և պրոլետարիատի զինման լոգունգ) պրոպագանդի և մասսայական յելույթներ կազմակերպելու միջոցով... Այդ մասսայական յելույթների թվումն են — գործադուլները, գործադուլների և դեմոնստրացիաների գուգորդումը, գոր-

ծադուլների և զինված դեմոնստրացիաների գուգորդումը, վերջապես, գլխավոր գործադուլը՝ բուրժուազիայի պետական իշխանության դեմ ուղղած զինված ապստամբության հետ միասին։ Պայքարի վերջին բարձրագույն ձևը հենվում է զինվորական արվեստի կանոնների վրա։ Պետք է ունենալ սեփական ռազմական պլան, մարտական ուժերացիաները պետք է կրեն գրոհ տալու բնույթ ու դրսևորեն պրոլետարիատի անսահման նվիրվածություն ու հերոսականություն»։

Ծրագրի շուրջը տեղի ունեցած վիճաբանությունները ել ավելի խորացրին ու սրեցին նրա այդ մարտական բնույթը։ Որինակ, ավելացվեց մի հատուկ կետ՝ «հեղափոխական սիտուացիայի զարգացման մեջ կուլմինացիոն պունկտը չգտագործելու մասին, յերբ պրոլետարիատի կուսակցությունից պահանջվում է համարձակ ու վճռական արշավանք գործել թշնամու վրա»։ Ծրագիրը ընդգծում է, վոր «ձեռքից բաց թողնել այդպիսի պարագան և ապստամբություն չսկսել — կնշանակե նախաձեռնությունը հանձնել հակառակորդին և հեղափոխությունը մատնել պարտության»։

Այն հանգամանքը, վոր Կոմինտերնի VI կոնգրեսը միաձայն հաստատեց բոլոր կոմկուսակցությունների համար ընդհանուր և պարտադիր ծրագիր, — բուրժուազիային և իմպերիալիզմի հեղափոխական տապալման ծրագիր, — այդ հանգամանքը հանդիսանում է պատմական հսկայական նշանակութուն ունեցող մի փաստ։ Դա նշանակում է, վոր բանվոր դասակարգը համաշ-

խարհային մասշտաբով (և իսկապես՝ համաշխարհային մասշտաբով) գիտակցության և յեկեւէլ իմպերիալիզմը ստեղծել և համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխական ռեյեկտիվ նախադրյալներ: Կոմինտերնի VI կոնգրեսը ավարտեց ոսբյեկտիվ նախադրյալների իդեյական և կազմակերպչական ձևավորման պրոցեսը, այսինքն համաշխարհային հեղափոխական պրոլետարիատի կազմակերպչական պրոցեսը՝ վճռական կոնֆլիկտի համար՝ ի նպաստ համաշխարհային Խորհրդային հանրապետության: VI կոնգրեսը այդ կոնֆլիկտին վերաբերյալ հարցը դրեց բանվոր դասակարգի մոտակա անելիքների որակարգի մեջ:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ
ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ Ե

Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալը բոլոր յերկրների համար ընդհանուր մի ծրագիր չունի: Մինչև այսօր ել նա մնացել և նույնը, ինչ վոր եր 1914 թվին, իմպերիալիստական պատերազմի սկզբին, յերբ նա բուրժուական շահերի տարաձայնության հետևանքով պառակտվեց. — ամեն մի սոցիալիստական կուսակցություն շնչում և իր բուրժուազիայի շնչով, ապրում և նրա ուրախություններով, վշտով ու զայրույթով, նրա թշնամականությամբ՝ դեպի ուրիշ յերկրների մրցող բուրժուազիան, նրա պայքարով՝ ընդդեմ հեղափոխական բանվորական շարժման, ընդդեմ կոմունիզմի: 1914 թվից հետո սոցիալիստական կուսակցություն-

ներեց յուրաքանչյուրն իր յերկրում շարունակ դաւանել և պրոլետարիատի շահերին և ներկայումս դարձել և իմպերիալիստական բուրժուազիայի ամենաստոր կամակատարը: Վոր այդ այդպես և — այդ մասին կարելի յե կարդալ բոլոր սոցիալիստական կուսակցությունների ծրագրներում: Որինակ, գերմանական սոց. գեմոկրատների նոր ծրագրի մեջ վոչինչ չի ասվում վոչ միայն պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին, այլ և նույնիսկ հեղափոխության մասին ընդհանրապես: Շատ բնորոշ և, վոր յերբ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության Հայդլբերգի համագումարում այդ ծրագրի քննության ժամանակ համագումարի «ձախ» պատգամավոր Պ. Լեվին այդ անթիվ իր տարակուսանքն ու համաձայնությունը հայտնեց, գեկուցող Հիլֆենդինգը բացատրեց, վոր Լեվիի ցուցմունքը ճիշտ չե, քանի վոր ամենքին հայտնի յե, վոր աշխարհում ամենամեծ հեղափոխականը հանդիսանում և կապիտալիզմը, իսկ կապիտալիզմի մասին ծրագրի պրոյեկտում շատ և խոսվում, հետևապես՝ այնտեղ շատ և ասված նաև հեղափոխության մասին: Պ. Լեվին հետքվեարկեց հոգուտ այն ծրագրի, վորի մեջ կար կապիտալիզմ, բայց վոչ հեղափոխություն: Լեվին յերկի յեկակետ ուներ այն, վոր կապիտալիզմը և հեղափոխությունը միևնույն բաներն են:

Ուրիշ որինակ. անգլիական բանվորական կուսակցությունը, մտնելով II Ինտերնացիոնալի կազմի մեջ, այսպես և բնորոշում իր ըմբռնումը սոցիալիզմի մա-

սին. «Սոցիալիզմը չի հանդիսանում վոչ անհնարին ուստոպիայի սենտիմենտալ ցանկություն, վոչ ել կույր խռովարար շարժում ընդդեմ աղքատության ու ճնշման: Սոցիալիզմը գործնական ճանաչումն է ընդհանուրի կողմից ճանաչված այն ընդհանուր մտքի, թե բարոյականությունը կայանում է իրերի բնության մեջ, և վոր բոլոր մարդիկ իսկապես կապված են միմյանց հետ»:

«Բարոյականության» «ընդհանուրի կողմից ճանաչված ընդհանուր մտքի» մասին արտահայտված այդ ստոր հիմարաբանության ծածկույթի տակ թաքնված է կապիտալիզմի նույն այն պաշտպանությունը, վորի իդեյան շարադրված է հաղթեցրդյան ծրագրում:

Այդպիսով, կոմիւնտերնի ծրագիրը — ծրագիր է ընդդեմ կապիտալիզմի և հոգուտ պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար մղվող հեղափոխական պայքարի, հոգուտ կոմունիզմի հաղթանակի: Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի կուսակցությունների ծրագրները կապիտալիստական հասարակության շինարարության ծրագրներ են:

ԿՈՄՒՆՏԵՐՆԻ ԾՐԱԳՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԿՈՄՒՆՏԵՐՆԻ ԾՐԱԳՐԻ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ծրագիրը սկըսվում է ներածությամբ: Ներածությունը ընդգծում է, վոր կոմիւնտերնը իր պրակտիկայում և թեորիայում անպայման կանգնած է դիալեկտիկական մատերիա-

լիզմի, մարքսիզմի և լենինիզմի տեսակետի վրա: Ներածությունը սկզբում կարճ և սեղմ ձևակերպումներով տալիս է ներկա եպոխայի՝ վորպես իմպերիալիզմի եպոխայի՝ բնութագիրը: Ծրագիրը ասում է, վոր «իմպերիալիզմի եպոխան — մեռնող կապիտալիզմի եպոխան է», վորովհետև իմպերիալիզմը «տարերային ուժով դրսևորում ու խորացնում է կապիտալիստական հասարակության բոլոր հակասությունները, ծայր աստիճանի յե հասցնում դասակարգային ճնշումը... համաշխարհային մասշտաբով ծագեցնում անխուսափելիություն իմպերիալիստական պատերազմների, վորոնք խախտում են իշխող հարաբերությունների ամբողջ սխեման, և յերկաթե անհրաժեշտությամբ տանում է դեպի պրոլետարիատի համաշխարհային հեղափոխությունը»: Այնուհետև ներածությունը խոսում է այն մասին, թե ինչպես իմպերիալիզմը, կաշառելով պրոլետարիատի վերին խավերին, Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալը դարձրել է բուրժուական-բանվորական կուսակցություններ, վորոնք նվիրված են «իրենց» բուրժուազիային և «իրենց» իմպերիալիստական պետությանը: Այդ պայմաններում, — ասում է ներածությունը, — «միջազգային պրոլետարիատը իր պատմական միսսիան — իմպերիալիզմի լծի կործանումը և պրոլետարական դիկտատուրայի նվաճումը — կարող է կատարել՝ միմիայն անխնա պայքարելով ընդդեմ սոց.~դեմոկրատիայի, իսկ «սոցիալիզմի» հեղափոխության ուժերի կազմակերպումը այդ իմպ պատճառով

հնարավոր է միայն կոմունիզմի պլատֆորմի վրա»,
III կոմունիստական Ինտերնացիոնալի պլատֆորմի
վրա:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄԸ, ՆՐԱ ԶԱՐ-
ԳԱՑՈՒՄԸ, ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Կոմիւնիստերնի ծրագրի առաջին հատվածը բնու-
թագրում է կապիտալիզմի համաշխարհային սիստեմը,
ներա զարգացումը և անխուսափելի կործանումը: Հատ-
վածը սկսվում է կապիտալիստական հասարակության և
ներա զարգացման ներքին ուրեւնները բնութագրությու-
նով, վորոնք (որեւնները) XX դարի սկզբին հասցրին
ներան, վոր արդյունաբերական կապիտալիզմի շրջանը,
զարգանալով վերածվեց իմպերիալիզմի շրջանի: Ծրա-
գիրը բացատրում է, վոր իմպերիալիզմի շրջանում
կապիտալիզմի հակասությունները ծայր աստիճանի
սրվում են: Արդյունաբերական կապիտալիզմի «ազատ
մրցումը» դառնում է ֆինանսական կապիտալի մոնո-
պոլիա: «Բարդ մեքենաների, քիմիական պրոցեսների,
էլեքտրական եներգիայի աճող կիրառումը... առաջ
եր բերում հետագա վազքը՝ գաղութային գերվաստակի
համար և պայքար՝ աշխարհի նոր վերաբաժանման հա-
մար»... «Կապիտալիզմի մոնոպոլիստական ձևը ուղեկ-
ցվում է իմպերիալիստական անխուսափելի պատե-
րազմներով, վորոնք իրենց ծավալով և իրենց տեխնի-
կայի բնաջնջման ուժով համաշխարհային պատմու-
թյան մեջ տեսնված չեն: Այնուհետև ծրագիրը ցույց

է տալիս, թե ինչպես իմպերիալիզմի պայմաններում
ավելանում է պետական ապարատի դերը և ինչպես
այդ պայմաններում պրոլետարիատի քիչ թե շատ
խոշոր յեւույթը վեր է ածվում պետական իշխանու-
թյան դեմ ուղղած յեւույթի, այսինքն քաղաքական
յեւույթի»: Ծրագիրը բացատրում է, թե իմպերիալիս-
տական պետությունների բուրժուազիան ինչպես է
ոգտագործում գաղութների շահագործելուց իր ստա-
ցած գերվաստակը՝ բանվոր դասակարգի վերին խա-
վերին կաշառելու համար, և թե ինչպես իմպերիա-
լիզմը իր զարգացման ամբողջ ընթացքով միաժամա-
նակ պայմանավորում է հեղափոխական կրիզիսների
սրումը, ագրարային հեղափոխությունը և ճնշված գա-
ղութների բազմամիլիոն մասսաների ապստամբու-
թյունները: Այս բոլորը ցույց է տալիս, վոր իմպերիա-
լիզմը նեխվող ու մեռնող կապիտալիզմ է, կապիտա-
լիզմի վերջին ետապն է և համաշխարհային սոցիա-
լիստական հեղափոխության նախորդակը:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿՐԻԶԻՍԸ ՅԵՎ ՀԱՄԱՇ-
ԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՖԱԶԸ

Կոմիւնիստերնի ծրագրի յերկրորդ հատվածը մանրա-
մասնորեն կանգ է առնում կապիտալիզմի ընդհանուր
ձևերի վրա և վորոշում է համաշխարհային հեղափո-
խության առաջին ֆազը: Հատվածը պատմական սեղմ
ծանոթություն է տալիս հեղափոխական այն կռիվների
մասին, վոր տեղի ունեցան 1914—1918 թ.թ. առաջին

խմայերիալիստական պատերազմի հետևանքով, մինչև Վեննայի ապստամբությունը (1627 թ. հունիս) ներառյալ: Ծրագիրը մանրամասն թվում է այն բոլոր ակտերը, վոր վերաբերում են 1917 — 1922 թ.թ. II Խնտերնացիոնալի սոց.~դեմ. կուսակցությունների կողմից պրոլետարական հեղափոխության յեղույթների նկատմամբ կատարված դավաճանություններին: Այդ մի ծանր մեղադրական ակտ է՝ սխտեմատիկ հակահեղափոխական քաղաքականության, վոր սոցիալ~դեմոկրատական կուսակցությունները անց են կացնում ամեն տեղ, ուր վոր պետք է լինում պաշտպանել իշխող դասակարգերը պրոլետարիատի և գյուղացիության ապստամբված մասսաների զայրույթից: Բողմաթիվ փաստերի հիման վրա ծրագիրը սահմանում է՝ «վոր II Խնտերնացիոնալի միջազգային բոլոր յերանգի սոցիալ~դեմոկրատիան և... Պրոֆմիությունների Ամստերդամի Միությունը այդպիսով դարձան բուրժուական հասարակության ուղեղ, նրա ավելի վստահելի թիկունքը»:

Մեր կացնելով սոցիալ~դեմոկրատական կուսակցություններին, Կոմինտերնի ծրագիրը անալիզի յե յենթարկում ֆաշիզմի սոցիալ~քաղաքական ելությունը, ապացուցելով, վոր ֆաշիզմն հանդիսանում է միջոցներից մեկը, վորի ոգնությամբ բուրժուազիան «սոց.~դեմոկրատիայի հետ միասին» «բանվորներին ճնշում է կամ քնեցնում նրանց դասակարգային զգոնությունը»:

ԿՈՄԻՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ — ԿՈՄԻՆԻՋՄ

Կոմինտերնի III հատվածը նվիրված է Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի վերջնական նպատակի վորոշմանը — համաշխարհային կոմունիզմին: Հատվածը մանրամասնորեն բնութագրում է զարգացած կոմունիստական հասարակությունը, վորը կկառուցվի հետևյալ սկզբունքով — «յուրաքանչյուրից ըստ իր ընդունակությունների, յուրաքանչյուրին ըստ իր պահանջների», և բացատրում է կոմունիզմի տարբերությունը սոցիալիզմից, վորն հանդիսանում է կոմունիզմի առաջին ստադիան, յերբ կոմունիստական հասարակությունը դեռ նոր է ծնվում կապիտալիստական հասարակությունից, դեռ նոր է ծնվում ամեն տեսակետից — տնտեսապես, բարոյապես, մտավորապես — պատած լինելով հին հասարակության բծերով, այն հասարակության, վորի ծոցից նա դուրս է գալիս:

ԱՆՑՈՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԸ՝ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻՑ ԴԵՊԻ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ

Կոմինտերնի ծրագրի չորրորդ հատվածը կոչվում է «անցողական շրջան՝ կապիտալիզմից դեպի սոցիալիզմ և պրոլետարիատի դիկտատուրա»: Ծրագիրը սահմանում է, վոր կապիտալիստական հասարակությունը կոմունիստական հասարակության փոխակերպելու համար անհրաժեշտ է պրոլետարիատի դիկտա-

տուրայի ռեժիս: Այդ «անցումը»՝ իմպերիալիզմի համաշխարհային դիկտատուրայից դեպի պրոլետարիատի համաշխարհային դիկտատուրան՝ ընդգրկում է պրոլետարիատի պայքարի, նրա պարտությունների ու հաղթանակների մի յերկար շրջան. կապիտալիստական հարաբերությունների շարունակվող ընդհանուր կրիզիսի և սոցիալիստական հեղափոխությունների առաջացման շրջան, այսինքն պրոլետարիատի՝ բուրժուազիայի դեմ մղվող քաղաքացիական կռիվների շրջան, ազգային պատերազմների և գաղութային ապստամբությունների շրջան, վորի մեջ միաժամանակ գոյություն ունին կապիտալիստական և սոցիալիստական հասարակական եկոնոմիական սխտեմներ՝ համաշխարհային տնտեսության ներսում, նրանց «բարի հարաբերությունները» և նրանց զինված պայքարը, մի շրջան, յերբ խորհրդային սոցիալիստական պետությունների միություններ են կազմվում նրանց դեմ, մի շրջան, յերբ նրանք ավելի սերտ են կապվում գաղութային ժողովուրդների հետ և այլն:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ՆՐԱ ԽՈՐՀԻՐ
ԴԱՅԻՆ ՁԵՎԸ

Ծրագիրը սահմանում է, վոր «պրոլետարական պետական իշխանության ավելի նպատակահարմար ձևը հանդիսանում է պետության այն նոր տիպը, վորը սկզբունքորեն տարբեր է բուրժուական պետությունից... խորհրդային պետության տիպը: Հոգուտ Խոր-

հրդային իշխանության մղվող պայքարը կոմկուսակցությունները պետք է առաջ տանեն բանվորների և գյուղացիների միության բոլոր ուժերով՝ պրոլետարիատի իդեյական և քաղաքական հեգեմոնիայի ներքո: Այդ միությունը հիմք է հանդիսանում պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար: Իշխանությունը նվաճելով, հաղթանակող պրոլետարիատը խորտակում է բուրժուական պետության ամբողջ ապարատը և ոգտվում է իր նվաճած իշխանությամբ», վորպես կոմունիստական հեղաշրջման լծակով, այսինքն կապիտալիզմի ստացվածքային հարաբերությունների հեղափոխական փոխակերպման լծակով՝ արտադրության սոցիալիստական ձևի վերաբերմամբ: Ծրագիրը սահմանում է մանրամասն ցանկը հիմնական կոնկրետ խնդիրների (պրոլետարիատի կողմից պետական իշխանությունը գրավելուց հետո անմիջապես, Խորհրդային պետության հետևյալ օրը)՝ արդյունաբերության բնագավառում, տրանսպորտի, կապի, գյուղական տնտեսության բնագավառում, առևտրի և վարկի, աշխատանքի պաշտպանության, կենցաղի բնագավառում, ազգային և գաղութային հարցերում և, վերջապես, իդեոլոգիական ազդեցության միջոցների (մամուլ, կինո և այլն) նկատմամբ:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐԵՐԻՆ
ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՋՐԿԵԼԸ

Իշխանությունը իր ձեռքը վերցրած պրոլետարիատի այս բոլոր խնդիրները մշակված են խնամքով

հաշվի առնելով խՍՀՄ ունեցած հարուստ փորձը, Վենգրիայի և Բավարիայի խորհրդային հանրապետութիւնների փորձը, ինչպես նաև հաշվի յեն առնված գաղութների հեղափոխական շարժումների, մանավանդ չինական հեղափոխութեան փորձը:

Խնամքով ու մանրամասն են մշակված Խորհրդային Իշխանութեան խնդիրները մասնավորապես գյուղական տնտեսութեան բնագավառում: Այդ խնդիրների «ա» կետը պահանջում է «կոնֆիսկացիայի և պրոլետարական ազգայնացման յենթարկել ամբողջ խոշոր հողային սեփականութիւնը քաղաքում և գյուղում... հետզհետե ազգայնացնելով ամբողջ հողը»: Այդ կետերը բավական վիճաբանութիւն առաջ բերին Կոմինտերնի V կոնգրեսի ծրագրային կոմիսիայում: Մի շարք ընկերներ մատնանշում էին, վոր այդ կետերը միմյանց հակասում են: Յեթե Խորհրդային Իշխանութիւնը սկզբում ազգայնացնում է վոչ ամբողջ հողը, այլ միայն խոշոր հողատիրութիւնը, — ել ինչպես կարող է արգելել հողի առ-և-տուրը, քանի վոր այդ արգելումը յենթադրում է, վոր հողը հանդիսանում է պետութեան սեփականութիւն: Պատասխանելով այդ հարցերին, ընկ. Բուխարինը ծրագրային կոմիսիայի կողմից բացատրեց, վոր ծրագրի վերոհիշյալ կետերի մեջ իրոք կա տրամաբանական հակասութիւն, բայց Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը, կազմելով իր ծրագիրը, պետք է յեւադէտ ունենա վոչ ֆորմալ տրամաբանութեան կանոնները, այլ ամենից առաջ պետք է ղեկա-

վարվի պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի շահերով: Պրոլետարիատի պայքարի շահերը, նրա կատարած հեղափոխական ապստամբութիւնների ամբողջ փորձը և մասնավորապես Խորհրդային հանրապետութիւնների (խՍՀՄ, Վենգրիա և Բավարիա) փորձը ասում են այն մասին, վորպեսզի պրոլետարիատը, իշխանութիւնը իր ձեռքը վերցնելով, գոյութիւն ունեցող հողային սեփականութեան նկատմամբ սկզբում սահմանափակվի միայն խոշոր գույքերը անմիջապես բռնագրավելով և ազգայնացնելով, այն հաշվով, վորպեսզի ի հաշիվ այդ բռնագրավված և ազգայնացված հողերի, անմիջապես և անվճար բավարարվեն չքավոր և մասամբ միջակ գյուղացիութեան կարիքները հողային խնդրում: Դա անհրաժեշտ է նրա համար, վորպեսզի պրոլետարական հեղափոխութիւնը հենց սկզբից կարողանա հենվել չքավոր գյուղացիութեան մասսաների վրա և այդպիսով կարողանա նյութական հիմք ստեղծել պրոլետարիատի և գյուղացիութեան միութեան համար, վորը պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակի և նրա վերջնականապես ամրապնդման համար անհրաժեշտ պայման է հանդիսանում: Ընդհակառակը, մանր սեփականատերերին պատկանած հողերի անմիջական ազգայնացումը վտանգի կբարձրացնե ազգաբնակչութեան այդ հոծ մասսան ընդդէմ պրոլետարական հեղափոխութեան: Յեթե այդ այդպես է, — իսկ դա ցույց է տալիս և՛ խՍՀՄ փորձը, և՛ Վենգրիայի, և՛ Բավարիայի Խորհրդային Հանրապետութիւնների փորձը, —

տալա բնականաբար հարց ե ծագում — եւ ի՞նչ կերպ մանր ապրանքարտադրողները կառնվեն պլանային սոցիալիստական տնտեսութեան սխառմի մեջ: Այդ հարցը հանդիսանում ե կենտրոնական և ամենագլխավար հարցերից մեկը՝ կապիտալիզմից դեպի սոցիալիզմ անցնելու շրջանում, դա անցողիկ շրջանի ամենագլխավար հարցերից մեկն ե:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆԻԶՄԵՐԸ

Կոմիւնտերնի ծրագիրը այդ հատվածին նվիրում ե առանձին գլուխ — «Պրոլետարական դիկտատուրայի տնտեսական քաղաքականութեան հիմունքները»: Այդ գլխում սահմանվում են հետեւյալ սկզբունքները, վոր բոլոր կոմիւնսակցութեանները, պրոլետարիատի դիկտատուրայի խնդիրները իրագործելիս, անհրաժեշտ ե վոր ինկատի ունենան.

1) Մասնավոր սեփականութեան լրիւ վերացումը և ամբողջ հողի ազգայնացումը չի կարելի անմիջապէս կերպով ավելի զարգացած կապիտալիստական յերկրներում, ուր մասնավոր սեփականութեան սկզբունքը արդեն խորը արմատներ ե գցել գյուղացիութեան լայն խավերի շրջանում: Այդպիսի յերկրներում ամբողջ հողի ազգայնացումը կարելի յե կատարել միայն աստիճանաբար՝ մի շարք անցողիկ ձեռնարկումների միջոցով:

2) Արտադրութեան ազգայնացումը չպետք ե, ըստ կանոնի, տարածվի մանր և միջակ տնտեսութեան

ների վրա (գյուղացիների, արհեստավորների, տնայնագործների, մանր ու միջակ առևտրականների, մանր արդունաբերողների և այլն տնտեսութեանների վրա): «Ծրագիրը բացատրում ե այդպիսի «ոպորտունիզմի» հիմնական պատճառները. — իշխանութեանը իր ձեռքը վերցրած պրոլետարիատը, մանավանդ դիկտատուրայի առաջին շրջանում, չի ունենալու բավականաչափ կազմակերպչական ուժ, վորպէսզի վոչ միայն խորտակէ կապիտալիզմը, այլ և անմիջականորեն կազմակերպէ մանր ու միջակ անհատական միավորների կապը՝ նոր սոցիալիստական հիմքերի վրա: Այդ մանր անհատական տնտեսութեանները (ամենից առաջ՝ գյուղացիական տնտեսութեանները) միայն հետզհետե, յերբ նրանց կոլլեկտիվացման բոլոր ձևերը սխառմատիկ կերպով ուժեղ աջակցութեան կգտնեն պրոլետարական պետութեան կողմից, նրանք կառնվեն արտադրութեան ու բաշխման ընդհանուր սոցիալիստական կազմակերպութեան մեջ: Նրանց տնտեսական ձևերի ամեն տեսակի բռնի բեկումը և նրանց ստիպողական կոլլեկտիվացումը — կհասցնելին միայն բացասական հետեանքներին»:

Իրան համապատասխան, ծրագիրը սահմանում ե, վոր նեպը (նոր տնտեսական քաղաքականութեանը) հանդիսանում ե՝ կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու պարտադիր ունիվերսալ ձև: Նույն գլխի յերրորդ պարագրաֆը՝ պրոլետարական դիկտատուրայի տնտեսական քաղաքականութեան հիմունքների մասին՝ տալիս ե

հետեյալ դիրեկտիվը. — «մանր արտադրական միավորների (առաջին հերթին՝ գյուղացիական տնտեսությունների, ֆերմերների, արհեստավորների, մանր առևտրականների և այլն տնտեսությունները) բաժանահալի քանակի առկայությունը... անհրաժեշտ է դարձնում — զարգացման սկզբնական աստիճանների վրա — տնտեսական կապի բորսային ձևերի, փողային սխտեմի և այլն այս կամ այն չափով պահպանումը: Յերկրի ընդհանուր եկոնոմիայի մեջ վորջան ավելի յե մանր գյուղացիական բաժան-բաժան աշխատանքի տեսակարար կշիռը, նույնքան ավելի յե բորսային հարաբերությունների ծավալը, նույնքան քիչ է անմիջական պլանային ղեկավարությունը նշանակությունը, նույնքան ավելի մեծ չափով է ընդհանուր տնտեսական պլանը հիմնվում տարերայնորեն դասավորվող տրնտեսական հարաբերությունների նախատեսման վրա: Ընդհակառակը, վորջան ավելի քիչ է մանր տնտեսությունների տեսակարար կշիռը, վորջան ավելի շատ է ընդհանրացած աշխատանքի բաժինը, վորջան ավելի զորեղ են արտադրություն միջոցների կենտրոնացված ու սոցիալականացված մասսաները, նույնքան պակաս է բորսային հարաբերությունների ծավալը, նույնքան մեծ է պլանի նշանակությունը, նույնքան ավելի նշանակալից են և ավելի ունիվերսալ են պլանային անմիջական ղեկավարության մեթոդները և՛ արտադրության բնագավառում և՛ բաշխան բնագավառում»:

Այդպիսով այդ սկզբունքների համար հիմք է ընդունվում ընդհանրապես կոոպերատիվային պլանը՝ միջազգային մասշտաբով:

Ռազմական կոմունիզմի վերաբերմամբ ծրագիրը այսպես է արտահայտվում. — «ռազմական հավանական ինտերվենցիայի դեպքում կարող է առաջ գալ ռազմա-կոմունիստական տնտեսական քաղաքականություն (ռազմական կոմունիզմի)» անհրաժեշտությունը, «Ռազմական կոմունիզմի» այդ քաղաքականությանը, նպաստելով պրոլետարական ղեկառնությանը ռազմական պայքարին և դրանում գտնելով իր պատմական հիմնավորումը, բայց և այնպես դա չպետք է դիտվի վորպես պրոլետարիատի ղեկառնության տնտեսական քաղաքականություն «նորմալ» սխտեմ:

ՄԱՍՍՍՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՍԻՍՏԵՄՈՒՄ

Ծրագիրը այնուհետև Լենինի խոսքերով տալիս է պրոլետարիատի ղեկառնության բնորոշումը («պրոլետարիատի ղեկառնության — համառ պայքար է, արյունալի և անարյուն» և այլն), բնութագրում է պրոլետարիատի ղեկառնության հարաբերությունները զանազան դասակարգերի ու խմբերի նկատմամբ և ձևակերպում է մասսայական կազմակերպությունների դերը պրոլետարական ղեկառնության սխտեմում: Ծրագիրը նախ վորոշում է պրոֆեսիոնալ (արտադրա-

կան) միությունների խնդիրներն ու ֆունկցիաները, վորոնք — ըստ ծրագրի — պետք է դառնան պրոլետարիատի տնտեսական և ընդհանուր պետական կազմակերպությունների «գլխավոր հիմքը այն չափով, ինչ չափով վոր նրանք այդ աշխատանքի համար տալիս են ղեկավարող կադրեր, ինչ չափով վոր նրանք այդ աշխատանքի մեջ են մտցնում պրոլետարիատի լայն խավեր և ինչ չափով վոր նրանք իրենց նպատակ են դնում՝ պայքարել բյուրոկրատիկական այլախոհակությունների դեմ, վորոնք անխուսափելիորեն առաջ են գալիս պրոլետարիատին ոտար դասակարգային հողի վրա և մասսաների դեռ ևս վոչ բավարար կուլտուրականության հետևանքով»:

Սպառողական կոոպերացիայի մասին ծրագիրը ասում է, վոր նա պրոլետարիատի ղեկատառության ժամանակ պետք է լինի բաշխման ապարատի կարևոր բաղկացուցիչ մասը:

Ծրագիրը առանձնապես կանգ է առնում գյուղատնտեսական կոոպերացիայի նշանակություն վրա պրոլետարիատի ղեկատառության եպոխայում: Այստեղ, մի անգամ ևս կերպարվում ընկեր Լենինի կոոպերատիվային պլանը, ծրագիրը սահմանում է, վոր պրոլետարիատի ղեկատառության ժամանակ, «պրոլետարիատի ուղիղ քաղաքականության դեպքում... գյուղատնտեսական կոոպերացիան կդառնա գյուղի սոցիալիստական փոխակերպման, նրա կոլլեկտիվացման կարևորագույն լծակներից մեկը»:

Վերջապես, թվարկելով մասսայական կազմակերպությունները պրոլետարական ղեկատառության եպոխայում, ծրագիրը խոսում է կոմունիստական կուսակցության դերի մասին, կուսակցության, վորը իրականացնում է կամքի միասնականությունը և բոլոր պրոլետարական մասսայական կազմակերպությունների գործնեցության ղեկավարությունը, ծրագիրը խոսում է պրոլետարական ղեկատառության մասին, վորպես հիմնական պայմանի մասին, վորի դեպքում «պրոլետարիատը կարող լինի կատարել նոր հասարակության կազմակերպողի իր դերը»:

ՊԱՅԳԱՐ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ
ՀԱՄԱՐ, ՅԵՎ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԻՊԵՐԸ

Ծրագրի չորրորդ հատվածը վերջանում է հետևյալ գլուխներով. 1) «պայքար՝ պրոլետարիատի համաշխարհային ղեկատառության համար, և հեղափոխության հիմնական տիպերը», 2) «պայքար պրոլետարիատի համաշխարհային ղեկատառության համար, և գաղութային հեղափոխությունները»:

«Պայքար պրոլետարիատի համաշխարհային ղեկատառության համար» գլուխը ծրագրի կենտրոնական կետերից մեկն է հանդիսանում: Կոմիստերնի ծրագիրը կազմելու գլխավոր դժվարությունը կայանում էր նրանում, թե ինչպես պետք էր ամբողջացնել բանվորների, գյուղացիների և գաղութների ճնշված ժողովուրդների հեղափոխական պայքարի ձևերի, մեթոդների ու ծրագրերի:

գրենք թագմագանությունը: Ծրագիրը այդ հարցը լուծում է «Պայքար պրոլետարիատի համաշխարհային զիկտատուրայի համար» գլխում: Ծրագիրը սահմանում է, Վոր «պրոլետարիատի միջազգային հեղափոխությունը կազմվում է զանազան ժամանակվա և զանազանակերպ պրոցեսներից — զուտ պրոլետարական հեղափոխություններից, բուրժուական դեմոկրատական տիպի հեղափոխություններից՝ վորոնք հետո վեր են ածվում պրոլետարական հեղափոխությունների, ազգային ազատագրական պատերազմներից, գաղութային հեղափոխություններից: Հեղափոխական պրոցեսը ի վերջո հասցնում է պրոլետարիատի համաշխարհային զիկտատուրային»: Պրոլետարիատի զիկտատուրային անցնելու պայմանների և ուղիների այդ զանազանակերպությունը ծրագիրը բաժանում է յերեք հիմնական տիպերի. 1) բարձր զարգացած կապիտալիզմի յերկներ (Հ. Ամեր. Միացյալ Նահանգներ, Գերմանիա, Անգլիա և այլն), ուր հարկավոր է ուղղակի անցնել պրոլետարիատի զիկտատուրային. 2) կապիտալիզմի զարգացման միջակ մակարդակ ունեցող յերկներ (Իսպանիա, Փորթուգալիա, Լեհաստան, Վենգրիա, Բալկանյան Յերկներ և այլն), — «այդ յերկներին մի քանիստ հնարավոր է բուրժուական դեմոկրատական հեղափոխությունը սոցիալիստական հեղափոխության վերածելու քիչ թե շատ արագ պրոցես. մյուսներում հնարավոր է պրոլետարական հեղափոխությունների տիպեր, բայց այդտեղ մեծ տեղ

են բռնելու բուրժուական դեմոկրատական բնույթ ունեցող խնդիրներ. 3) գաղութային և կիսագաղութային յերկները (Չինաստան, Հնդկաստան և այլն) և կախյալ յերկները (Արգենտինա, Բրազիլիա և այլն): Այստեղ «կենտրոնական նշանակություն ունի պայքարը ֆեոդալիզմի դեմ, շահագործման կապիտալիստական ձևերի դեմ և գյուղացիության հետևողականորեն անցկացրած ազրարային հեղափոխությունը՝ մի կողմից, պայքարը ոտարյերկրյա իմպերիալիզմի դեմ ազգային անկախության համար՝ մյուս կողմից: Պրոլետարիատի զիկտատուրային անցնելը այստեղ հնարավոր է մի շարք նախապատրաստական աստիճանների միջոցով... մեծ մասամբ՝ ուղղակի պաշտպանություն ստանալով պրոլետարական զիկտատուրայի յերկների կողմից»: Ծրագիրը առանձնապես բացատրում է դրությունը ավելի յետամնաց գաղութային յերկներում (որինակ՝ Աֆրիկայի մի քանի մասերում), ուր համարյա չկան կամ բոլորովին չկան, վարձու բանվորներ և ուր բնակչության մեծամասնությունը ապրում է ցեղային կենցաղավարության պայմաններում»: Ծրագիրը սահմանում է, Վոր «ազգային ապստամբություն և նրա հաղթանակը այստեղ կարող են ճանապարհ բաց անել դեպի սոցիալիզմ, առանց անցնելու կապիտալիզմի ստադիան, յեթե գործով մեծ ոգնություն ցույց տրվի պրոլետարական զիկտատուրայի յերկներին կողմից: Այնուհետև ծրագիրը թվարկում է կոմունիստական Ինտերնացիոնալի հիմնական անելիք-

հերը գաղութային և կախյալ յերկրներում, ընդգծելով, վոր յեղբայրական մարտական դաշինքը գաղութային աշխատավորական մասսաների հետ... դա ամենագլխավոր խնդիրներից մեկն է համաշխարհային պրոլետարիատի, վորպես իմպերիալիզմի դեմ մղվող պայքարի հեղեմունի և ղեկավարի»:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Ծրագրի հինգերորդ հատվածը նվիրված է պրոլետարական ղեկառնության յերկրների միությանը — ԽՍՀ Միությանը: Ծրագիրը ԽՍՀՄ ղիտում է միջազգային սոցիալիստական հեղափոխության շահերի տեսակետից: Ծրագիրը սահմանում է, վեր ԽՍՀՄ «հանդիսանելով պրոլետարիատի ղեկառնության և սոցիալիզմի շինարարության յերկիր, բանվոր դասակարգի հսկայական նվաճումների յերկիր, բանվորների և գյուղացիների դաշինքի յերկիր, նոր՝ մարքսիզմի դրոշի տակ ընթացող՝ կուլտուրայի յերկիր, — անխուսափելիորեն դառնում է բոլոր ճնշված դասակարգերի համաշխարհային շարժման բազա, միջազգային հեղափոխության հենակետ, համաշխարհային պատմության մեծագույն փակտոր: ԽՍՀ Միության այս դերի տեսակետից էլ ծրագիրը վորոշում է Համ. Կ.Կ. (Բ) անելիքները: Հակառակ իմպերիալիստների՝ ԽՍՀՄ շրջապատելու պիտեմատիկ փորձերի, հակառակ ռազմական ինտերվենցիաների որեցոր ավերացող վտանգների, ԽՍՀՄ պրոլետարիատը ինտերնացիոնալ պարտակա-

նություն ունի պաշտպանություն ցույց տալու կապիտալիստական յերկրների բոլոր բանվորական շարժումներին, գաղութային ժողովուրդների ազատագրական շարժումներին, պաշտպանություն ցույց տալու ազգային ճնշման (ինչ ձևով էլ վոր դա լինի) դեմ մղվող պայքարին: Մյուս կողմից, ծրագիրը սահմանում է նաև՝ միջազգային պրոլետարիատի պարտականությունները ԽՍՀՄ նկատմամբ: Ծրագիրը հայտարարում է, վոր միջազգային պրոլետարիատը, ԽՍՀՄ ունենալով իրեն միակ հայրենիք, իր նվաճումների կարևորագույն պատվարը և իր միջազգային ազատագրական ամենագլխավոր ֆակտորը, պարտավոր է նպաստել ԽՍՀՄ սոցիալիստական շինարարության հաջողություններին և նրան ամեն կերպ պաշտպանել իմպերիալիստական պետությունների հարձակումներից»:

ԿՈՄԻ ՆՏԵՐՆԻ ՍՏՐԱՏԵԳԻԱՆ ՅԵՎ ՏԱԿՏԻԿԱՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Կոմիստերնի ծրագրի վերջին՝ վեցերորդ՝ հատվածը նվիրված է Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ստրատեգիայի ու տակտիկայի հարցերին պրոլետարիատի ղեկառնության համար մղվող պայքարում:

Այդ հատվածը սկսվում է բանվորական շարժման մեջ գոյություն ունեցող՝ կոմունիզմին թշնամի իդեոլոգիայի մանրամասն բնութագրությամբ: Ծրագիրը թվարկում է կոմունիզմին թշնամի հետևալ իդեոլո-

դիաները. — 1) Իմպերիալիստական պետութեան գրել-
խափոր գենքերը, դպրոցը մամուլը, թատրոնը, յե-
կեղեցին, — վորոնց ազդեցութիւնը անդրադառնում
է բանվորական դասակարգի մեջ գոյութիւն ունեցող
կոնֆեսիոնել և ռեֆորմիստական շարժումների վրա
ու գլխավոր արգելք է հանդիսանում սոցիալիստական
հեղափոխութեան համար մղվող պայքարում: Կոնֆե-
սիոնել, կրոնական շարժում պատած (այսինքն տեր-
տերների և զբանց նմանների ղեկավարութեան տակ
գտնված) ուղղութիւնները իրենց արտահայտութիւնն
են գտնում կոնֆեսիոնել (կաթոլիկ, բողոքական և
այլն) պրոֆմիութիւնների մեջ: 2) պրոֆմիութիւն-
ների Ամասերդամի Ինտերնացիոնալի և Ամերիկայի աշ-
խատանքի ֆեդերացիայի ռեֆորմիզմը: 3) Սոց.-դեմո-
կրատիան՝ բուրժուական վերասերման իր բոլոր ձևերով
— գերմանականը, կոնսորուկտիվ սոցիալիզմը (Մակդո-
նալդ և ընկ.), այսպես կոչված «գիլդիական» սոցիա-
լիզմը (Պենտի, Որաթ, Հոբսոն), «կոոպերատիզմը» կամ
«կոոպերատիվային սոցիալիզմը» (Շարլ Ժիդ, Տոտոմ-
յանց և Ընկ.), վերջապես ավելի վտանգավորը — քանի
վոր բուրժուազիայի շահերի պաշտպանութիւնը քո-
ղարկում է ձախ հեղափոխական ֆրազներով — Ուտո
Բաուերի ավստրոմարքսիզմը, վորին հարում են նաև
ռուս մենշևիկները: 4) Անարխիզմը և «հեղափոխական»
սինդիկալիզմը, վորոնք համամիտ են քաղաքական
կենտրոնական հարցում — դեպի պրոլետարիատի դիկ-
տատուրան ու դեպի ԽՍՀՄ ունեցած վերաբերմունքի

հարցում: 5) Սունյաթսենիզմը Զինատանում: 6) Գան-
դիզմը Հնդկաստանում: 7) Գարվիզմը Ամերիկայում
(նեգրիտանական սիոնիզմի մի տեսակը): Այդ բոլոր
հոսանքներին ծրագիրը հակադրում է Կոմկուսը. —
«Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի պայքարը հոգուտ
պրոլետարիատի դիկտատուրայի, իր հաջողութեան հա-
մար պահանջում է, վոր յուրաքանչյուր յերկրում
լինին միաձուլ, կոիլներում կոիված, դիսպլայինա
ունեցող, մասսաների հետ ամուր կապված կոմկու-
սակցութիւններ»: Ծրագիրը նիշում է կոմկուսակ-
ցութիւնների հիմնական խնդիրները — թե նրանք ինչ-
պես պետք է վճռական ազդեցութիւն ձեռք բերեն
բանվոր դասակարգի, գյուղացիութեան և զաղութների
ճնշված ժողովուրդների մասսաների մեջ, իւրեց նպա-
տակ դնելով այդ մասսաներին դաստիարակելը և
նրանց նախապատրաստելը մասսայական յելույթների
համար — գործադուլներ, դեմոնստրացիաներ, զինված
ապստամբութիւններ ընդդեմ բուրժուազիայի պետա-
կան իշխանութեան: Ծրագիրը մանրամասն կանգ է
առնում կոմունիստական կուսակցութիւնների անե-
լիքների վրա՝ յերբ բացակայում է հեղափոխական
վերելք, և հեղափոխական վերելքների մոմենտներին,
բացտարելով, թե ինչպես պետք է ամեն մի առան-
ձին դեպքում ոգտագործվեն մասսայական կազմա-
կերպութիւնները, ինչպես պետք է գործեն կոմկուս-
ները՝ միասնական ֆրոնտի տակալիկայով, վորպեսզի
շուտով և հաստատապես խախտեն կոմունիզմին թըշ-

համի կազմակերպությունները ազդեցութեամբ և վճռողական մասնաւորին մասնակից անեն հեղափոխական պայքարին: Մասնաշաղկաւն աշխատանքը ծավալելու համար, ծրագիրը ընդգծում է, վոր անհրաժեշտ է ամենալուրջ ուշադրութեամբ դարձնել այն հանգամանքի վրա, վոր պայքարին մասնակցեն թե բանվորական և թե գյուղացիական յերիտասարդութեան աշխատավոր կանայք:

ՊԱՅԹԱՐ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶԻՆԵՐԻ
ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ԴԵՐ

Վերջում ծրագիրը բոլոր կոմիտեաներից պահանջում է հատուկ ուշադրութեամբ դարձնել իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ մղվող պայքարի սխտեմատիկ նախապատրաստութեան հարցերի վրա և հիշեցնում է, վոր «հեղափոխական աշխատանքի և հեղափոխական յելույթների համաձայնեցման, ինչպես նաև դրանք ավելի հաջողութեամբ ղեկավարելու համար, միջազգային պրոլետարիատը անհրաժեշտ է վոր ունենա միջազգային դասակարգային դիսցիպլինա, վորի կարևորագույն նախադրյալը հանդիսանում է կոմունիստական շարքերի դիսցիպլինան»:

Ծրագիրը վերջանում է Կ. Մարքսի և Ֆ. Ենգելսի «Կոմունիստական մանիֆեստի» ահեղ խոսքերով. — «Կոմունիստները ավելորդ են համարում թագացնել իրենց հայացքներն ու դիտավորութեանները: Նրանք բացարձակ հայ-

տարարում են, վոր իրենց առաջադրած նպատակին կհասնեն ժամանակակից ամբողջ հասարակական իրավակարգը բռնութեամբ խորտակելու ճանապարհով: Թող իշխող դասակարգերը դողան կոմունիստական հեղափոխութեան հանդեպ: Պրոլետարները նրանում կարող են կորցնել իրենց շղթաները միայն. իսկ ձեռք կբերեն — ամբողջ աշխարհը: Պրոլետարները բոլոր յերկրներին, միացե՛ք»:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՇԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԵՊՈՒԱՅԻ
ՅԵՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ

Կոմիտեների ծրագիրը պետք է ուսումնասիրել Կոմիտեների Գործկոմի հաշվետու զեկուցումի (զեկուցեց ընկ. Բուխարինը) առթիվ հանած բանաձևի հետ միասին: Այդ բանաձևը («միջազգային դրութեան և կոմունիստական ինտերնացիոնալի խնդիրների մասին») իր հերթին նույնպես հանդիսանում է կոմունիստական ինտերնացիոնալի ծրագիրը, սակայն այն պիտի ծրագիր, վոր կազմված է մոտակա ժամանակի համար: Վեցերորդ կոնգրեսը, մանրամասն քննութեան առնելով միջազգային դրութեանը (ընկ. Բուխարինի զեկուցման շուրջը արտահայտվեցին մոտ հարյուր ճառախոս), ներկա մոմենտը բնորոշում է վորպես պրոլետարական հեղափոխութեան յերրորդ շրջան, այդ հեղափոխութեանը սկսվում է ուսանական պրոլե-

տարիատի 1917 թ. հաղթական ապստամբությունների Բա-
նաձևը պրոլետարական հեղափոխության եպոխայի
առաջին շրջանը սահմանում է 1917 թվից մինչև գերմա-
նական հեղափոխության պատմությունը 1923 թ., յերկ-
րորդ շրջանը սկսվում է 1923 թվից հետո, դա — իսկ
տնտեսության վերականգման և կապիտալիստական
աշխարհի ստաբիլիզացիայի շրջանն է. յերրորդը —
ներկա շրջանն է, յերբ կապիտալիզմի եկոնոմիկան
նախապատերազմական մակարդակից անցնում է և
համարյա միաժամանակ՝ այդ մակարդակից անցնում
է նաև իսկ Միության եկոնոմիկան:

ԽՍՀՄ ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ
ԵՊՈԽԱՅԻ ՅԵՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ

Վերոնք են յերրորդ շրջանի բնորոշ գծերը, վոր
կոմիստերն ու նրա սեկցիաների առաջ կարևորա-
գոյն խնդիրներ են դնում:

Պրոլետարական հեղափոխությունների եպոխայի
յերրորդ շրջանը իսկ Միության նկատմամբ բնո-
րոշվում է իսկ Միության հետագա զարգացումով
և ամրապնդումով: Իսկ Միության եկոնոմիկան հասնում ու
անցնում է նախապատերազմական մակարդակից: Ար-
տադրական ուժերի այդ աճման հիման վրա, իսկ Մի
սկսում է սոցիալիստական սկզբունքներով հիմնական
ռեկոնստրուկցիայի յենթարկել իր ամբողջ տնտեսու-
թյունը: Դրա հետ կապված, յերկրում ուժեղանում է
տնտեսության սոցիալիստական սեկտորի դերն ու նշա-

նակությունը, և ընդհանրապես — թուլանում է կա-
պիտալիստական ելեմենտների նշանակությունը: Տըն-
տեսության սոցիալիստական սեկտորի ձեռք բերած
հաջողությունները հնարավորություն են տալիս
իսկ Միությանը արդեն այժմ բանվորների աշխա-
տանքի պաշտպանության բնագավառում առաջ անց-
նելու յեվրոպական առաջավոր յերկրներից ու Ամերի-
կայից և շարունակելու հետագա հաջող աշխատանքն
այդ ուղղությամբ: Իսկ Միության այդ նվաճումները
հսկայական ազդեցություն, հեղափոխականացնող դեր
են կատարում յեվրոպական և (մասամբ) Հ.Ամերի-
կայի պրոլետարիատի շրջանում: Իսկ Մի նվաճումները
ազգային հարցի բնագավառում, մասնավորապես արևել-
յան յետամնաց այն ժողովուրդների շրջանում, վոր-
ոնք մտնում են իսկ Մի կազմի մեջ (թուրքմեններ,
ուզբեկներ, չերքեզներ և այլն), — ել ավելի հեղափո-
խականացնող դեր են կատարում գաղութային յեր-
կրների արևելյան ժողովուրդների շրջանում: Իմպե-
րիալիզմի կողմից ճնշված յայն մասսաներին հեղափո-
խականացնելու գործում աջակցում է նաև այն սիս-
տեմատիկ ու գործոն ոգնությունը, վոր իսկ Մի բան-
վորների և գյուղացիների կողմից ցույց է տրվում
բոլոր հեղափոխական շարժումներին: Այդ ամենը
հսկայական չափերով մեծացնում է վիճը իսկ Մի
և ամբողջ կապիտալիստական աշխարհի միջև. — այդ
ամենը, ուժեղացնելով ճնշվածների և շահագործ-
վածների համակրանքը դեպի իսկ Մի, միաժամանակ

ծայր աստիճանի ուժեղացումն է բոլոր կապիտալիստական յերկրների իշխող դասակարգերի ատելությունը դեպի խՍՀՄ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱ-
ՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԵՊՈՒՍԹԻ ՅԵՐՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Պրոլետարական հեղափոխությունների եպոխայի այդ յերրորդ շրջանը կապիտալիստական աշխարհի նկատմամբ բնորոշվում է, ամենից առաջ, նրանով, վոր կապիտալիստական աշխարհում եկոնոմիական ստաբիլիզացիայի պրոցեսները շարունակվում են: Այդ պրոցեսները ծավալվում են արտադրական պրոցեսների կապիտալիստական ռացիոնալիզացիայի հիման վրա: Ռացիոնալացումը հսկայական չափերով զարգացրել է աշխատանքի արտադրողականությունը (որինակ, Ամերիկայում 1923 — 1924 թթ. արդյունադործության ընդհանուր պրոդուկցիան ավելացել է 4,5% այն ժամանակ, յերբ բանվորների թիվը պակասել է ավելի քան 5%): Աշխատանքի արտադրողականության այդ հսկայական աճումը իմպերիալիզմին հնարավորություն տվեց նախապատերազմյան մակարդակից անցնելու, ուժերի արտադրողականության հենց այդ աճումը գոյություն ունեցող բուրժուական պետությունների շրջանակներում անխուսափելիորեն տանում է դեպի կապիտալիստական սխտեմի մինչ այժմ չհղած խորը կրիզիսը: Այդ կրիզիսը ուժեղ թափով ծավալվում է թե յուրաքանչյուր բուրժուական

պետության ներսում և թե առանձին բուրժուական պետությունների փոխհարաբերությունների միջև:

Կրիզիսը առանձին բուրժուական պետությունների ներսում գոյանում է հետևյալ հիմնական մոմենտներից. 1) ռացիոնալացումը ավելացնում է գործադուրկների թիվը, հնարավորություն է տալիս վորակյալ բանվորների փոխարեն աշխատեցնելու վոչ-վորակյալ բանվորների, կանանց, պատանիների և յերեխաների. 2) արտադրողական ուժերի աճումը տանում է դեպի գերարտադրության կրիզիս՝ այստեղից բխող բոլոր հետևանքներով (ձեռնարկությունների փակումն, շաբաթվա վոչ բոլոր որերին աշխատելը, աշխատավարձի կրճատումն և այլն). 3) նյութական այդ բազայի վրա այժմ տեղի յե ունենում դասակարգային հակասությունների սրումն բուրժուական պետությունների ներսում: Բանվոր դասակարգը, նախընթաց շրջանի պարտություններից կազդուրվելով, ավելի ուժեղ դիմադրություն է ցույց տալիս բուրժուազիայի փորձերին՝ վոր կատարվում են բանվոր դասակարգի դրությունը վատթարացնելու ուղղությամբ: Կոմիտեերնի Գործկոմի հաշվետու գեկուցման առթիվ ընդունված բանաձևը ասում է, վոր այդ նոր շրջանը բնորոշվում է բանվոր դասակարգի ձախանալու ընդհանուր պրոցեսի ծավալմամբ յեվրոպական յերկրներում և մասսայական պայքարի խոշորագույն արտահայտությամբ (գործադուրկների ալիքը Գերմանիայում, Չեխո-Սլովակիայում, Ֆրանսիայում, Լեհաստանում):

տանում, Իսպանիայում և այլն. Վեննայի ապստամբությունը՝ 1927 թ. հունիսին, Սակկո և Վանցետիի մահվան պատժի առթիվ կատարված դեմոնստրացիաները և այլն): Ներքին շուկաների կրիզիսը կապիտալիստական բոլոր յերկրների բուրժուազիային ստիպում է նոր արտաքին շուկաներ գտնելու, փորպիսի հանգամանքը ուժեղացնում է իմպերիալիստների արշավը գաղութային յերկրների վրա, ուժեղացնում է իմպերիալիստների ատեղությունը դեպի գաղութներում տեղի ունեցող ազատագրական շարժումները, և, մյուս կողմից, խիստ լարված փոխհարաբերություն է ստեղծում այդ յերկրների առանձին բուրժուական պետությունների ու խմբերի միջև:

ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՅԵՒ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՅՈՒՑԻ ՎՏԱՆԳԸ

Միջազգային դրություն մանրակրկիտ անալիզը, վոր կատարեց ՄԻ կոնգրեսը, ցույց տվեց, վոր ռազմական բաղխումներով սպառնացող առանձին բուրժուական պետությունների միջև այժմ դոյություն ունի առնվազն վեց կոնֆլիկտ: Այդ կոնֆլիկտները հետևյալներն են. 1) անգլո-ամերիկական (վորը ՄԻ կոնգրեսի բանաձևի մեջ բնորոշվում է վորպես ներկա շրջանի միջազգային հակասությունների առանցք. այդ դրությունը հետևանք է այն հանգամանքի, վոր Հ.Ա.մերիկայի գորեղ իմպերիալիզմը, իր ներքին շուկայում նեղվելով, այսպես կոչված «խազաղ կերպով սողոսկելու» քաղաքականությունից

հետգհետե ավելի ու ավելի յե անցնում անմիջական ռազմազաղութային ոկուպացիայի քաղաքականություն). 2) անգլո-ֆրանսա-իտալական, 3) իտալո-ֆրանսա-հարավ-սլավական, 4) ֆրանսա-անգլո-գերմանական, 5) ամեերիկո-յապոնական-անգլիական, 6) լեհական-լիտվական:

Վերջապես, իմպերիալիստական ավազակների այդ բոլոր կոնֆլիկտների վրա աճում է ամբողջ կապիտալիստական աշխարհի ատեղությունը դեպի ԽՍՀՄ — դեպի պրոլետարական դիկտատուրայի առաջին պետությունը, դեպի իմպերիալիզմի դեմ մղվող միջազգային պայքարի (պրոլետարիատի ազատություն, ճնշվածների և ամբողջ մարդկություն ազատություն համար) հիմնական բաղան:

Այսպիսով դաժան իմպերիալիստական պատերազմների, ԽՍՀՄ դեմ պատրաստվող ռազմական ինտերվենցիաների նոր շրջանի վտանգը միանգամայն ախտուալ է դարձել, և Կոմինտերնի ՄԻ կոնգրեսը վորոշեց դա համալրել բոլոր կոմունիստական կուսակցությունների և Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի կենտրոնական խնդիր:

ՊԱՅԲԱՐ՝ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ԴԵՄ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏՆԵՐԸ ՈԳՆՈՒՄ ԵՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Բրյուսելի կոնգրեսին հավաքված սոցիալիստական կուսակցություններն ևս քննեցին իմպերիալիստական պատերազմների վտանգի հարցը: Նրանք կոնգրեսում

տանում, Իսպանիայում և այլն. Վեննայի ապստամբությունը՝ 1927 թ. հունիսին, Սակկո և Վանցետիի մահվան պատժի առթիվ կատարված դեմոնստրացիաները և այլն): Ներքին շուկաների կրիզիսը կապիտալիստական բոլոր յերկրների բուրժուազիային ստիպում է նոր արտաքին շուկաներ գտնելու, վորպիսի հանգամանքը ուժեղացնում է իմպերիալիստների արշավը գաղութային յերկրների վրա, ուժեղացնում է իմպերիալիստների ատելությունը դեպի գաղութներում տեղի ունեցող ազատագրական շարժումները, և, մյուս կողմից, խիստ լարված փոխհարաբերություն է ստեղծում այդ յերկրների առանձին բուրժուական պետությունների ու խմբերի միջև:

ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՅԵՒ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՅՈՒՄԻ ՎՏԱՆԳԸ

Միջազգային դրություն մանրակրկիտ անալիզը, վոր կատարեց ՎԻ կոնգրեսը, ցույց տվեց, վոր ռազմական բաղխումներով սպառնացող առանձին բուրժուական պետությունների միջև այժմ գոյություն ունի առնվազն վեց կոնֆլիկտ: Այդ կոնֆլիկտները հետևյալներն են. 1) անգլո-ամերիկական (վորը ՎԻ կոնգրեսի բանաձևի մեջ բնորոշվում է վորպես ներկա շրջանի միջազգային հակասությունների առանցք. այդ դրությունը հետևանք է այն հանգամանքի, վոր Հ.Ա.մերիկայի զորեղ իմպերիալիզմը, իր ներքին շուկայում նեղվելով, այսպես կոչված «խազաղ կերպով սողոսկելու» քաղաքականությունից

հետգհետե ավելի ու ավելի յե անցնում անմիջական ռազմագաղութային ոկուպացիայի քաղաքականություն(2) անգլո-ֆրանսա-իտալական, 3) իտալո-ֆրանսա-հարավսլավական, 4) ֆրանսա-անգլո-դերմանական, 5) ամերիկո-յապոնական-անգլիական, 6) լեհական-լիտվական:

Վերջապես, իմպերիալիստական ավազակների այդ բոլոր կոնֆլիկտների վրա աճում է ամբողջ կապիտալիստական աշխարհի ատելությունը դեպի ԽՍՀՄ — դեպի պրոլետարական դիկտատուրայի առաջին պետությունը, դեպի իմպերիալիզմի դեմ մղվող միջազգային պայքարի (պրոլետարիատի ազատություն, ճնշվածների և ամբողջ մարդկություն ազատության համար) հիմնական բազան:

Այսպիսով դաժան իմպերիալիստական պատերազմների, ԽՍՀՄ դեմ պատրաստվող ռազմական ինտերվենցիաների նոր շրջանի վտանգը միանգամայն ապաստան է դարձել, և կոմիստերնի ՎԻ կոնգրեսը վորոշեց դա համարել բոլոր կոմունիստական կուսակցությունների և կոմունիստական Ինտերնացիոնալի կենտրոնական խնդիր:

ՊԱՅԲԱՐ՝ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ԴԵՄ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏՆԵՐԸ ՈԳՆՈՒՄ ԵՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Բրյուսելի կոնգրեսին հավաքված սոցիալիստական կուսակցություններն ևս քննեցին իմպերիալիստական պատերազմների վտանգի հարցը: Նրանք կոնգրեսում

առանց վորեւե վիճաբանություններ Վորոշեցին, վոր թեև գոյություն ունի իմպերիալիստական պատերազմ-ներ Վտանգը, բայց Ազգերի Լիգան իր ժամանակին միջոցներ ձեռք կառնի իմպերիալիստների մտադրու-թյունների դեմ: Յեւ ղերա վրա յեւ հանգստացան ու այդպիսով, իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ պայքարելու հարցը հանձնեցին լու-ծելու այն մարզկանց, վորոնք այդ պատերազմները պատրաստում են: Այդ նույն սոց.դեմոկրատները Բրյուսելի կոնգրեսի նախորդակին մասնակցում էին Անգլիայի և Ֆրանսիայի (Ֆրանսիայի սոցիալիստ մի-նիստը Պոլ Բոնկուր) միջև գաղտնի զինվորական համաձայնության քննությանը և նախաձեռնողներն էին Գերմանիայում պատերազմից հետո առաջին զրա-հակիր մարտական նավի կառուցմանը: Բրյուսելի կոնգրեսի պատերից դուրս, սոցիալիստական կուսակ-ցությունները շարունակում են վարել պրոլետարա-կան մասսաներին սրիկայորեն խաբելու և քնացնելու քաղաքականություն: Այսպես, որինակ, յերկաթուղա-յին բանվորների ռեֆորմիստական պրոֆմիության ին-տերնացիոնալը իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ պայքար է մղում «խաղաղության վոսկե շղթայի» ոգնությամբ: Այդ նպատակով Անգ-լիայի յերկաթուղային բանվորների միությունը իրեն համար ընտրել է «Թագունի» մի 16 տարեկան բու-ժուական մադմուազել: Այդ «Թագունին» այժմ շրջում է Արևմտյան Յեվրոպայի պետությունները: Ամեն

յերկրում «Թագունին» պետք է ներկայանա յերկա-թուղային բանվորների ռեֆորմիստական միության կենտրոնական կոմիտեյին և այդտեղ միության պա-տասխանատու ղեկավարի ձեռքից ստանա խաղաղու-թյան մի վոսկե ող: Այդպիսի վոսկե ողերից կազմած շղթան պետք է ծառայի սիմվոլ՝ գանազան յերկրների յերկաթուղային բանվորների միջև յեղած կապի, և, սո-ցիալիստական մամուլի կարծիքով, պետք է վորպես թե մի վորեւե կերպով խանգարի իմպերիալիստների ռազմական ավանտյուրաները:

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՎՈՒՄ ԵՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Այն ժամանակ, յերբ սոցիալիստները զբաղված են բանվոր դասակարգի աչքերին թող փչելով և իմ-պերիալիստական պետությունների դիպլոմատների հետ միասին հանգստացնում են հասարակական կար-ծիքը, ապացուցելով, թե իմպերիալիստական պատե-րազմի վտանգը գոյություն ունի միայն Մոսկովի ազենտների յերևակայության մեջ, — նախապատրաս-տությունները պատերազմների համար ընթանում են ուժեղացած տեմպով: Կոմիտեերն ՎԻ կոնգրեսի պատգամավորները պատմում էին, թե ինչպես զա-նազան յերկրներում հապճեպ նախապատրաստու-թյուններ են տեսնվում իմպերիալիստական պատե-րազմների համար: Ֆրանսիական պատգամավորները պատմում էին, վոր վերջերս, որինակ, Գոչկիսի հըս-

կայական գործարանը, վոր հեծանիվներ ե բաց թողնում, անցել ե մեծ քանակությամբ պուլեմյոտներ արտադրելուն: Պարզ ե, վոր այդ պուլեմյոտները յերբեք չի կարելի ոգտագործել վորեւե խաղաղ նպատակների համար, նրանք ունին միայն մեկ տեսակի շատ վորոշ և սահմանափակ կիրառում: Կրիզոյի գործարաններում կատարվում եյին 300 կիլոմետրի վրա արձակող թնդանոթի նոր մոդելի փորձեր: Պարզ ե, վոր այդ թնդանոթն ևս նրա համար չե, վոր պարոն Պուանկարեյի տան կառուրից ճնճղուկներ թռցնե: Փրանսիացի նույն բնկերները պատմում եյին, վոր նրանց հաջողվել ե հետեւել և իմանալ, թե ինչպես ֆրանսիական մի նավահանգստից ամեն շաբաթ սիստեմատիկ կերպով ուղարկվում են յերկու լեհական նավ, վորոնք կեղծ գոկումենտներով զենքեր են փոխադրում Պիլսուդսկու կառավարության համար: Պարսկական պատգամավորները պատմում եյին, թե ինչպես անգլիական իմպերիալիստները պատրաստվում են Հնդկաստանից՝ պարսկական տերիտորիայի վրայով՝ հարձակում գործելու ԽՍՀՄ վրա, և այլն: Պատեւրագմի նախապատրաստության գործը արդեն այն տեղն ե հասել, վոր իրենք իմպերիալիստները այլևս հնարավորություն չեն գտնում թաղցնելու գործի իսկական վիճակը: Այսպես, որինակ, Ամերիկայի ծովային մինիստր Վիլբուրը, հիմնավորելով Հ.Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների կառավարության ռազմածովային ծրագիրը, հայտնեց հետեւյալը. — «մեր առև-

տրականներն ու ֆաբրիկանները պետք ե հնարավորություն ստանան ոտարյերկըյա շուկաներում ամրապնդվելու... և յերբ Յեվրոպայում նորմալ դրություն սպեղծվի, մենք պետք ե մեր պրոդուկցիայի համար փնտռենք նոր շուկաներ»: Իսկ ամերիկյան ադմիրալ Պլենկետը, ծովային դեպարտամենտի պրեզիդենտը Բրուկլինում, 1928 թ. հունվար 28-ին արտասանած իր հրապարակական ճառում ել ավելի պարզ ասաց. — «մենք մոտ ենք՝ քան յերբ և իցե՝ պատերազմի վտանգին, քանի վոր մենք առևտրի մեջ վարում ենք մրցման քաղաքականություն և ուրիշ սպեցերին ճնշում»:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՅԵՎ ՆՐԱ ԱՌԱՆՁԻՆ ՍԵԿՅԵՍՆԵՐԻ ԱՆԵ-
ԼԻՔՆԵՐԸ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ
ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ԴԵՄ ԵՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Այս բոլոր փաստերի դիմաց Կոմինտերնի VІ կոնգրեսը պետք ե յերևան հաներ սոց. դեմոկրատիայի դավաճանական վարմունքը և նրա խայտառակ աշխատանքին հակադրեր հակամիլիտարիստական, իսկական հեղափոխական աշխատանքի ծրագիրը:

Կոմինտերնի VІ կոնգրեսը իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ մղվող պայքարի և ԽՍՀՄ դեմ պատրաստվող պատերազմի հարցը քննեց յերկու անգամ — Կոմինտերնի Գործկոմի հաշվետու զիկուցման առթիվ, և մի անգամ ել՝ վորպես որակարգի առանձին հարց: Կոմինտերնի գործկոմի հաշ-

վետու զիկուցման առթիվ հանած բանաձևը պարունակում է հատուկ գլուխ՝ կոմունիստական Խառնուցիոնայի տակտիկայի և հիմնական խնդիրների մասին: Այդ գլուխը ընդհանուր գծերով շեշտում է, վոր վերահաս իմպերիալիստական պատերազմի դեմ մղվող պայքարի պրոբլեմը, ԽՍՀ Միության պաշտպանությունը, պայքարը Զինաստանում կատարվող խնտերվինցիայի դեմ, չինական հեղափոխության և գաղութային ապստամբությունների պաշտպանությունը — դրանք կոմունիստական շարժման գլխավոր միջադասյին խնդիրներն են: Կոնգրեսը բոլոր կոմունիստական կուսակցություններից պահանջում է, վոր նրանք այդ պայքարը բոլոր ձևերով մղեն որեցոր:

Իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ մղվող պայքարի մասին արված զեկուցումների առթիվ ընդունված բանաձևը տալիս է ընկ. Լենինի՝ այդ հարցի վերաբերյալ հիմնական թեզիսների ամենամանրամասն զարգացումը: Կոնգրեսը միջադասյին փորձի հիման վրա տվեց մանրամասն գործնական ցուցմունքներ, թե կոմունիստական կուսակցությունները ինչ պիտի անեն և ինչպես պիտի վարվեն այժմ, պատերազմի նախորեյին, պատերազմի հայտարարման հետևյալ որը, վորպեսզի խանգարեն իմպերիալիստների ռազմական ավանտյուրաները, իսկ յեթե չի հանդուլի դրանք խանգարել, ապա պետք է ձգնել իմպերիալիստական պատերազմները վորքան կարելի յեշուտ վերածել քաղաքացիական պատերազմի՝ պրոլե-

տարական մտասաների ապստամբության՝ ընդդեմ կապիտալիզմի, հոգուտ պրոլետարական զիկտատուրայի, հոգուտ կոմունիզմի: Այս բոլոր մանրամասն վորոշումների հիմնական գիծը կայանում է հետևյալում. 1) կոմունիստները ձգտում են, վոր «իրենց» իմպերիալիստական հայրենիքը պարտվի. 2) կոմունիստները ամեն կերպ ոգնում են ԽՍՀ Միությանը 3) կոմունիստները ամենախնտենսիվ աշխատանք են տանում մասսաների մեջ, վորպեսզի հարավոր մոմենտին կարելի լինի նրանց վորքի հանել՝ յեկիրը պատերազմին մասնակից անելու փորձերի դեմ վճռական պայքար մղելու համար. 4) այդ աշխատանքում կոմունիստական կուսակցությունները առանձին լուրջ ուշադրություն պետք է դարձնեն — ա) այն ձեռնարկությունների վրա, վորոնք աշխատում են տվյալ յերկրի պաշտպանության համար. բ) գորքի վրա, ուր կոմունիստական կուսակցության աշխատանքը ամեն կերպ պետք է ուժեղացվի. գ) բանվորա-գյուղացիական յերիտասարդության վրա, վորոնցով լրացնում են բանակի շարքերը:

Բանաձևը մանրամասն քննում է բանակը բոյկոտի յենթարկելու լոգունգի սխալ լինելը, պահանջելով, վորպեսզի բոլոր յերկրներում (և այնտեղ, ուր բանակը վարձու յե, և՛ այնտեղ, ուր տակավին մնացել է պարտադիր զինվորական ծառայություն) կոմունիստական կուսակցությունները աշխատանք տանեն բանակի ներսում, այնտեղ ստեղծեն անլեգալ բջիջներ

և այլն: Յեղնելով այս տեսակետից, Կոմիսներնի VI կոնգրեսը կատեգորիկ ժերպով դեմ արտահայտվեց զորալքության (դեգերտիրության) լոգուելի դեմ, մատնանշելով, վոր զորալքել մինչև հեղափոխական սխտոլացիան — նշանակում է բանակը թողնել առանց հեղափոխական ելեմենտների, իսկ զորալքել հեղափոխական սխտոլացիայի ժամանակ — ավելի ևս սխալ կլիներ, վորովհետև այդպիսի մոմենտին կենտրոնական խնդրը պետք է լինի՝ գործնականապես պատրաստվել զինված ապստամբության:

Բանաձևը ունի մի հատուկ հատված, վոր նվիրված է զինված ապստամբությունների անմիջական նախապատրաստման հարցերին:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ՈՐԸ՝ ԻՄՊԵՐԻԱ-
ԼԻՏՏՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԱՎԱՆՏՅՈՒՐԱՆԵՐԻ ԴԵՄ

Կոմիսներնի VI կոնգրեսը, ձգտելով մաքսիմալ չափով ուժեղացնել պայքարը իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ, ի լրացումն այդ յերկու դոկումենտների (Կոմիսներնի Գործկոմի հաշվետու գեկուցման առթիվ ընդունած բանաձևի և ռազմական թեզիսների), ընդունեց նաև մի հատուկ վորոշում՝ այսպես կոչված Կարմիր Որվա մասին: Այդ բանաձևում VI կոնգրեսը բոլոր կոմունիստական կուսակցություններից պահանջում է անմիջապես սկսել գործի անցնել և կազմակերպել Խոտերնացիոնալ Կարմիր Որը՝ լայն մասսաների միջազգային միաժամանակ յերևոյթը

պատերազմի դեմ: Կարմիր Որվա նախապատրաստման կոնկրետ պարտականությունը կոնգրեսը դրեց Կոմիսներնի Գործկոմի վրա:

ԳՆԴՈՒԹԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ ԿՈՄԻՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍՈՒՄ

ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՏՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՍԿԻՋՐԸ
ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՎԱՆՃԱՆԻ ՍԿԻՋՐՆ Ե

Իմպերիալիստական պատերազմի սկիզբը կլինի վոչ միայն կապիտալիզմի ստաբիլիզացիայի վախճանը, այլ և կապիտալիզմի վախճանի սկիզբը: Յեթե իմպերիալիստական պատերազմը 1914—1918 թթ. յերբ տալիս էր Կոմունիստական Խոտերնացիոնալ և առանկավին չկար կոմունիստական Խոտերնացիոնալ և առանձին յերկրներում պատերազմի իսկական հակառակորդներ թիվը չափազանց քիչ էր, առաջ բերեց հեղափոխական սուր կրիզիս, վորը վերջացավ ԽՍՀՄ կառուցումով, մի քանի մոնալխիաների կործանումով և ամբողջ կապիտալիստական հասարակության հեղափոխական մեծ ցնցումներով, — ապա նոր իմպերիալիստական պատերազմը անխուսափելիորեն առաջ կբերի պրոլետարիատի հեղափոխական ապստամբություններ մի շարք կապիտալիստական յերկրներում, և այդ հանմի շարք կապիտալիստական յերկրներում, և այդ հանմի զամանքը ճակատագրական կլինի իմպերիալիստական գերիշխանության համար:

Հենց այդ վիճակին է հասցնելու սրված դրությունը գաղութներում: Կոմիսներնի Գործկոմի հաշվետու գեկուցման առթիվ ընդունված բանաձևը ասում է, վոր

չինական հեղափոխութեան նոր վերելքը և հեղափոխական սիտուացիայի անխուսափելի սրումը Հնդկաստանում, կարող են ստեղծել միանգամայն նոր համաշխարհային քաղաքական սիտուացիա և կործանել կապիտալիստական կարգի հարաբերական ստաբիլիզացիան:

Կապիտալիզմի ստաբիլիզացիայի վարդապետը, վորի անխուսափելի հետևանքն է հանդիսանում հետզհետե սրվող պայքարը շուկաների համար, — առաջ է բերում իմպերիալիզմի կողմից գործադրվող եւ ավելի ուժեղ ճնշումն գաղութների վրա, վորպիսի հանգամանքը իր հերթին անխուսափելիորեն ծավալում է գաղութների հեղափոխական շարժումները (Չինաստան, Հնդկաստան, Յեգիպտոս, Սիրիա):

ԿՈՄՒՆՏԵՐՆԻ ՅԵՎ ՆՐԱ ՍԵԿՑԻԱՆԵՐԻ ԱՆՆԵԼԻՔՆԵՐԸ
ԳԱՂՈՒԹԱՑԻՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Կոմիստերն ՎԻ կոնգրեսը ամենախիստ ըննութեան յենթարկեց հեղափոխական աշխատանքի հարցը գաղութային և կախյալ յերկրներում: Կոնգրեսը մերկացրեց սոց.~ռեֆորմիստների կողմից պաշտպանած այն խայտառակ լեզենդան, վորպես թե իմպերիալիստները ինդուստրիալիզացիա և կուլտուրա յեն մըտցնում գաղութները: Կոնգրեսը անխնա ջրեց նաև մյուս լեզենդան՝ ազգային բուրժուազիայի հեղափոխական դերի մասին գլխավոր գաղութներում, ինչպես են՝ Չինաստան, Հնդկաստան, Յեգիպտոս, Ինդո-

նեզիա: Գաղութային հարցի մասին Կոմիստերնի ՎԻ կոնգրեսի հանած վորոշումները համար ելակետ եր ծառայում Կոմիստերնի ծրագրեր:

Համաձայն ծրագրի, Կոմիստերնի անելիքները գաղութային յերկրներում սրանք են լինելու. 1) պայքար իմպերիալիստների լծից ամբողջովին ազատագրվելու համար. 2) վոչնչացումն ֆեոդալական-նահապետական մնացորդների, վորոնք իմպերիալիզմի համար գլխավոր հենակետեր են հանդիսանում գաղութամար գլխավոր հենակետեր եւ հանդիսանում գաղութներում. 3) այդ խնդիրների իրագործման համար պետք է աշխատավոր բնակչութեան լայն խափերին կազմակերպել՝ հեղափոխական լոզունգների ներքո. 4) գաղութներում հակաիմպերիալիստական հեղափոխական ֆրոնտի կազմակերպչական-քաղաքական բախական ֆրոնտի կազմակերպչական և գյուղացիական զան պետք է լինեն բանվորական և գյուղացիական մասսայական կազմակերպութեանները, հեղափոխական բանվորա-գյուղացիական բլոկը. 5) գաղութներում բանվորա-գյուղացիական հեղափոխութեանների լուծում բանվորա-գյուղացիական կարևորագույն պայմանն է վճռական հաղթանակի կարևորագույն պայմանն է հանդիսանում՝ նրանց մեջ կոմունիստական կուսակցութեանների ներկայութեանը, վորոնք պետք է կազմակերպչորեն և քաղաքականապես ինքնուրույն ու մակերպչորեն և քաղաքականապես ինքնուրույն ու անկախ լինեն գոյութեան ունեցող ազգային հեղափոխական կազմակերպութեաններից: Միայն կոմունիստական կազմակերպութեանները պետք է լինեն հեղափոխական բանվորա-գյուղացիական բլոկի իդեյայի և կազմակերպութեան կրողները, ճգնելով վոր այդ

բլոկի մեջ, և նրա միջոցով, ազգային ազատագրու-
թյան համար մղվող ամբողջ պայքարում, հեգեմո-
նիան պատկանի պրոլետարիատին՝ ի դեմս նրա կոմու-
նիստական կուսակցության. 6) այն գաղութներում և
կիսագաղութներում, ուր պրոլետարիատը հեգեմոնի
գեր է կատարում, կոմունիստական կուսակցություն-
ները պետք է աջակցեն, վոր բուրժուական-դեմո-
կրատական հեղափոխությունը վերածվի պրոլետարա-
կան հեղափոխության. 7) մետրոպոլիաների պրոլետա-
րիատը (առաջին հերթին՝ համապատասխան կոմունիս-
տական կուսակցությունները) պետք է ամենայն-
ուանդուն ոգնություն ցույց տան գաղութային ժողո-
վուրդների ազատագրական պայքարին. 8) ոգնու-
թյուն և աջակցություն պետք է ցույց տան պրոլետա-
րական դիկտատուրայի խորհրդային պետությունները:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ
ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Հետաքրքիր է այդ գիծը համեմատել Յերկրորդ
Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի գաղութային հար-
ցում ունեցած քաղաքական գծի հետ: Սոց.-դեմ.
կուսակցությունները, հանդիսանալով «իրենց» բուր-
ժուական կառավարությունների ծառաները, բնակա-
նաբար պետք է «մտահոգվեյին» գաղութներում տիրող
դրությամբ: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը իրեն
նպատակ է դնում աջակցել գաղութային ժողովուրդ-
ների ազատագրական պայքարին, վոր մղվում է իմ-

պերիալիզմի լծից նրանց ազատագրելու համար: Սոց.-
դեմ. կուսակցությունները իրենց նպատակ են դնում՝
գաղութային ժողովուրդներին հեղափոխական պայքա-
րից յետ պահելու, վորպեսզի իմպերիալիստները կա-
րողանան մնալ դրության գերիշխողներ: Յերկրորդ
Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի կատարած այդ
դերի մասին իր ճառում շատ լավ դուրս տվեց Մա-
դադասկար կղզու «գունավոր յեղբայրների» վերև հի-
շած «ներկայացուցիչը», Փրանսիական գաղութային
չինովնիկ Ստեֆանին, վորը «սրտանց» շնորհակալու-
թյուն հայտնեց Բրյուսելի կոնգրեսին այսպիսի դա-
մանալի արտահայտությամբ. — «Այն, ինչ վոր մինչև
այժմ կատարել են սակավաթիվ ֆիլանտրոպներ, դա
այժմ դուք վերցնում եք ձեր ուսերի վրա, — ասաց
նա. — Կոմունիստները պահանջում են գաղութների
միայն եվակուացիա, ուզում են բնիկներին թողնել
բախտի բերմունքին, իսկ դուք ցանկանում եք մնալ
մեզ հետ և ոգնել մեզ, և դրա համար սրտանց շնոր-
հակալություն եմ հայտնում ձեզ»:

Սոցիալիստական Ինտերնացիոնալի պրինցիպները
գաղութային հարցի վերաբերյալ ամենից լավ ցույց
են տալիս հետևյալ տողերը, վոր բերում ենք Բրյու-
սելի կոնգրեսի հանած համապատասխան վորոշումնե-
րից. — «ոտարյերկրացիների գերիշխանության անմի-
ջական վոչնչացումը հավասարազոր է վոչ թե ազգա-
յին կուլտուրայի ծաղկման, այլ նախապատմական
բարբարոսության վերագարձմանը, վոչ թե ազգային

դեմոկրատիայի սահմանման, այլ սպիտակ կոլոնիստներին կամ տեղական ղեկավարներին գերիշխանության սահմանման»:

Այս «պրինցիպներին» միանգամայն համապատասխան, սոցիալիստ Վարենին, վորին Պուանկարեյի (!) կառավարությունը Հնդկաչինի նահանգապետ Ե Նշանակել, իր իսկ սեփական խոսքերով հետևյալ կերպով և նախապատրաստել «իրեն վստահացած յերկիրը» Կանտոնի կողմից սպասվող հեղափոխական շարժման հնարավոր ներսխուծումից պաշտպանելը: Վարենին պատմում և, վոր յերբ նա իմացավ Հարավային Չինաստանի գործող հեղափոխական շարժման զարգացման մասին, նա սահմանները պաշտպանողական (զինվորական) դրության մեջ դրեց» ... «Մինչև իմ Հնդկաչին գնալը, Ֆրանսիայից ուղարկվել էին ռազմական պիտույքներ, զենքեր, իսկ հետագայում — նաև զորքեր: Տեղ հասնելուն պես՝ իսկույն միջոցներ ձեռք առա չինական սահմանը զինվորական դրության մեջ դնելու համար, և այժմ մենք հնարավորություն ունենք ուժեղ պահպանության տակ պլանային աշխատանք կատարելու՝ զինվորական պաշտպանության կազմակերպման խնդրում»: Սոցիալիստ նահանգապետի այս խոսքերը վորեն կոմենտարներին կարիք չունեն:

ՉԻՆԱԿԱՆ ՇԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԻՆՉՈՒԻ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ ՅԵՎ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ ԿԱՐՈՂ Ե ԽՈՐՏԱԿԵԼ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՑԻԱՆ

Կոմիսսերների Գործկոմի հաշվետու զեկուցման առթիվ ընդունված բանաձևը գտնում և, վոր չինական հեղափոխության նոր վերելքը և հեղափոխական շարժման զարգացումը Հնդկաստանում, կարող են վերջ տալ կապիտալիզմի ստաբիլիզացիային: Դա շատ հասկանալի չէ: Չինաստանում բնակչությունը 450 միլիոն և, իսկ Հնդկաստանում՝ 320 միլիոն, այսինքն միայն այդ յերկու յերկրներում կա 770 միլիոն մարդ (իսկ ամբողջ աշխարհի բնակչությունը $1\frac{1}{2}$ միլիարդ է): Միանգամայն պարզ և, վոր յեթե այդ 770 միլիոնը ԽՍՀ Միության 150 միլիոն բնակչության և յեվրոպական պրոլետարիատի հեղափոխական կազմակերպությունների հետ միասին կազմեն միասնական հեղափոխական Ֆրոնտ, — իմպերիալիզմը չի կարող հալու թիչ թե շատ տևական դիմադրություն ցույց տալ այդպիսի հսկայական ուժերին: Դրա համար ել միջազգային պրոլետարիատը պետք և ամենաուշադիր կերպով հետևի, թե ինչ և կատարվում այդ յերկրներում, և ամենագործոն աջակցություն ցույց տա այնտեղ ծավալվող հեղափոխական շարժումներին: Յեվ ամենից առաջ — Չինաստանին: VI Կոնգրեսի նախորդեյին Չինաստանում դրությունը այսպես եր. —

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՁԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

Ձինական հեղափոխությունը մի շարք ծանր պարտություններ կրեց: Մանավանդ ծանր կորուստներ ունեցավ Ձինաստանի կոմունիստական կուսակցությունը, վորը հսկայական զոհեր տվեց. տասնյակ հազարներով կոմունիստների միլիտարիստներն ու իմպերիալիստները գազանորեն տանջեցին: Բայց ռեակցիան, հեղափոխության առաջնորդներին ու կազմակերպիչներին գլխատելով, ամբողջ յերկիրը բանվորների և գյուղացիների արյունով ներկելով, — չվերացրեց և չի կարող վերացնել տնտեսական և քաղաքական այն պատճառները, վոր ծնել են հեղափոխությունը: Այդ պատճառների ներգործությունը ուժեղանում է — աճում է մասսաների աղքատությունն ու իրավազրկությունը, աճում է սովբատչինայի և իմպերիալիզմի կամայականությունը: Գյուղացիները ուրիշ յեղ չունեն բացի ագրարային հեղափոխությունից, բանվորները ուրիշ յեղ չունեն բացի գոյություն ունեցող ամբողջ քաղաքական և տնտեսական իրավակարգը հեղափոխական ճանապարհով կործանելուց, բացի պայքարից՝ պրոլետարիատի և գյուղացիության դիկտատուրա սահմանելու համար: Բազմաքանակ մանր-բուրժուազիան, չնայած վոր նա մեկ անգամ չե վոր կրիտիկական մոմենտներին դավաճանել է չինական պրոլետարիատին — նույնպես խիստ անբավական է ներկայումս այնտեղ տիրող կարգերից և հեղափոխական պայքարի

նոր վերելքի դեպքում անկասկած նորեն կանցնի հակաիմպերիալիստական բլոկի շարքերը՝ յեթե չինական կոմունիստական կուսակցությունը ուղիղ գծից չձեղվի:

ՁԻՆԱԿԱՆ ԿՈՄՎՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՁԻՆԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ Ե

Ձինաստանի ներկա դրության համար բնորոշ ցուցանիշ են հանդիսանում Ձինաստանի կոմունիստական կուսակցության աճման հետևյալ թվերը. 1921 թ. — 51 մարդ, 1922 թ. — 123 մարդ, 1923 թ. — 432 մարդ, 1925 թ. — 980 մարդ, 1927 թ. — 64.500 մարդ, և, վերջապես, կոմիսներնի VI կոնգրեսի նախորդակին՝ Ձինաստանի կոմունիստական կուսակցությունը, չնայած բոլոր գազանային հետապնդումներին, ուներ 130.194 անդամ: Այդ նույն պրոցեսի մյուս կողմն է հանդիսանում — չղադարող զինված պայքարը չինական գյուղում: Ձինաստանի մի շարք ռայոններում գոյություն ունի խորհրդային իշխանություն, և այդ ռայոնները շարունակ՝ թեև դանդաղ՝ մեծանում են: Քաղաքներում զգալի յե պրոլետարիատի մի քիչ հոգնածություն: Բայց այդ հոգնածությունը ժամանակավոր յերևույթ է: Ձինական պրոլետարիատը և չինական կոմունիստական կուսակցությունը ուժեղ են հավաքում:

Ձինաստանի կոմունիստական կուսակցությունը շատ սխալներ գործեց հեղափոխության անցյալ ետապում: Ընդհանուր առմամբ, ինչպես մի անգամ չե վոր գտավ

63

կալվածատիրական հողատիրությունը պահպանելու մասին, բռնություն գործ դնելու մեթոդների անթույլատրելիության մասին, վորոնք վորպես թե հակասում են հնդկական ժողովրդի բնությանը, և վոր կոմունիստական կուսակցությունը չպետք է կապեր սահմանի կոմունիստական Ինտերնացիոնալի հետ, քանի վոր այդ կուսակցությունը իր գործնեցությունը սահմանափակում է Հնդկաստանի տերիտորիայով, և այլն: Այդ խարդախության ոգնությամբ անգլիական պոլիցիան հաջողեց իր ցանցը գցել մի շարք հեղափոխական պրոլետարների և մոլորեցնել մի ուրիշ շարք պրոլետարների՝ կոմունիստական կուսակցության մասին հնարած ամենատանհեթեթ, ամենաանմիտ պատկերացումներ տարածելով: Բնական է, վոր վոչ մի հեղափոխական գյուղացի չի հետևի կոմունիստական կուսակցությանը, յեթե վերջինս նրան արգելում է դիպչել կալվածատերերին: Նույնպես և հեղափոխական բանվորը չի ցանկանա մտնել այն կուսակցության մեջ, վորը նրան արգելում է պայքարել գործարանատերերի դեմ: Բայց գոլբատովյան այդպիսի խարդախությունները, վորչափ էլ դրանք սրամիտ լինեն, մատնված են անխուսափելի անհաջողության: Հնդկաստանը բացառություն չի կազմում այդ ընդհանուր կանոնից: Չնայած անգլիական պոլիցիայի և նրա ռեֆորմատորական ոգնականների (բուն Անգլիայից և Հնդկաստանից) բոլոր խորամանկություններին — հնդկական պրոլետարիատը հետզհետե ավելի յե հեղափոխականա-

ցվում: Վերջին ամիսները նա մի շարք գործադուլային համառ կռիվներ ունեցավ և պատգամավորներ ուղարկեց կոմիտեերնի V կոնգրեսին: Մամուլը հաղորդում է, վոր անգլիական կառավարությունը վճռել է Հնդկաստանում մտցնել մի շարք այնպիսի որենքներ, վոր ուղղված լինեն կոմունիզմի տարածման դեմ: Ինչպես յերևում է՝ գործ դրած պրովակացիաները չեն ոգնում:

Կոմիտեերնի VI կոնգրեսը հնդկական հարցին հատուկ ուշադրություն դարձրեց և առաջնակարգ խնդիր համարեց՝ Հնդկաստանում կազմակերպել կոմունիստական կուսակցություն: Հնդկաստանի պատգամավորները վողջունեցին VI կոնգրեսի այդ վորոշումը՝ Հնդկաստանում իսկական կոմունիստական կուսակցություն կազմելու մասին:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՐԵՎԵԼՔԸ

Հեղափոխական շարժումը գաղութներում չի սահմանափակվում Զինատանով և Հնդկաստանով: Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի V և VI կոնգրեսների միջանկյալ ժամանակամիջոցում կոմունիստական կուսակցություններ կազմվել են համարյա բոլոր գաղութային և կիսագաղութային յերկրներում: Հենց այդ հանգամանքը ցույց է տալիս, վոր «համաշխարհային կապիտալիստական սխտեմի ընդհանուր կրիզիսը ներկայումս իր պայծառ արտահայտությունն է գտնում գաղութային և կիսագաղութային ապստամբությունների և հեղափոխությունների մեջ»:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՅԵԳԻՊՏՈՍՈՒՄ

Գաղութային ֆրոնտին վերաբերող կետերից մեկը, վորը շատ է անհանդատացնում իմպերիալիստներին, — դա արաբական արևելքն է (Յեգիպտոս, Մարոկկո, Միլիա, Թունիս և Միջերկրական ծովի հարավային ափի մյուս յերկրները): Իմպերիալիստներին անհանգստացնում է մանավանդ Յեգիպտոսը, ուր վերջերս նկատվում է ազգային շարժման նշանակալից աշխուժացում: Այդ շարժումը գլխավորում է «Վաֆդ» ազգային ռեֆորմիստական կուսակցությունը, վորը կեղծավորություն է անում բանվորների և գյուղացիների հետ, խոսքով սպառնում է անգլիական իմպերիալիզմին, իսկ գործով կյանք է անցկացնում այն բոլորը, ինչ պահանջում է անգլիական իշխանությունը: Յեգիպտոսում կա կոմունիստական կուսակցություն, վորը մի քանի տարի յե ինչ գոյություն ունի, բայց պոլիցիական հետապնդումների հետևանքով խիստ թուլացած է. սակայն նա շուտով կկարողանա ուժեղանալ, վորովհետև բանվորական մասսաները յերես են դարձնում «Վաֆդից»:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՄԱՐՈԿԿՈՅՈՒՄ ՅԵՎ ՍԻՐԻԱՅՈՒՄ

Նորեն բարձրանում է հեղափոխական ալիքը Մարոկկոյում: Ֆրանսիական իմպերիալիզմը փորձում է նոր տերիտորիաներ խել աշատեղի մինչև այժմ անկախ

ցեղերից: Վերջիններս, իհարկե, դիմադրում են: Սկսվել են ու ծավալվում են ռազմական ուղերացիաները: Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցությունը մասսաների մեջ և զինվորների շրջանում հակամիլիտարիստական յեռանդուն և հաջող կամպանիա յե տանում: Բրիտանական իմպերիալիզմը հաջողեց սիրիական

Սիրիայում ևս շարունակ անհանգստություն է տիրում: Ֆրանսիական իմպերիալիզմը հաջողեց սիրիական ապստամբություն մի քանի պարագլուխներին կաշառել և ապստամբ ուժերի մնացորդներին ճնշել: Բայց դժգոհում է: Ֆրանսիական կառավարությունը պաշտոնական դոկումենտները ստիպված են խոստովանել, վոր ֆրանսիական իշխանությունը Սիրիայում իրեն զգում է վորպես կատաղի թշնամիների յերկրում:

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՅԵՎ Հ. - ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ԴԵՐԸ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Վերջին մի քանի տարիներս, Կոմինտերնի V և VI կոնգրեսների միջանկյալ ժամանակամիջոցում, նշանակալից է դարձել Լատինական Ամերիկայի յերկրների հեղափոխական դերը: Այդ յերկրներն այն բազմաթիվ պետություններն են, վոր ընկած են Հ. Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից հարավ, այն է՝ Մեկսիկա, Գվատեմալա, Հոնդուրաս, Նիկարագուա, Վենեսուելա, Բոլիվիա, Կոլումբիա, Եկվադոր, Բրազիլիա, Պերու, Զիլի,

Ուրազվայ, Պրազվայ, Արգենտինա, Կուբա, Պորտո-Ռիկա
և այլն: Բնական հսկայական հարստություններ ունե-
ցող այդ յերկրները ձեռնանորեն անկախ են և, վոր-
պես այդպիսիք, դրանցից շատերը մասնակցում են
Ազգերի Լիգային վորպես իրավահավասար անդամներ:
Այդ բոլոր յերկրները փաստորեն ամբողջապես գըտ-
նվում են անգլիական կամ ամերիկական իմպերիալիստ-
ների ձեռքերում: Իմպերիալիստները իրար կրծում են՝
այդ յերկրների վրա իրենց ազդեցությունը տարա-
ծելու համար: Այդ յերկրներում մինչև վերջերս ել
պայքար եր տեղի ունենում (և շարունակվում է տեղի
ունենալ այժմ ել), գինված ապստամբություններ են
կազմվում ընդդեմ կառավարությունների, վորոնք մըր-
ցող իմպերիալիստների շահերն են ներկայացնում:
Զինված ապստամբությունների մեջ, բնականաբար,
մասնակցում են բանվորներն ու գյուղացիները: Այդ-
պիսով, այդ յերկրի բանվորներն ու գյուղացիները իմ-
պերիալիստական պետությունների ագենտների արար-
մունքների հետևանքով սովորեցին, թե ինչպես պետք է
զենքը ձեռքին կործանել իրենց կառավարություն-
ները: Մեծ մասամբ լինելով անգրագետ, ապրելով
տնտեսական աղքատության և կիսաատրկական ու մի-
անգամայն ստրկական աշխատանքի սարսափելի պայ-
մաններում, նրանք այդ պայքարը մղում եյին սկզբում
տարերայնորեն. — նրանց վճարում եյին, համոզում, և
նրանք հետևում եյին այն մարդկանց, ովքեր նրանց
կաշառած եյին: Բայց ժամանակի ընթացքում, կա-

տարելով իշխանությունների հերթական գահընկեցու-
թյուններ, բանվորներն ու գյուղացիները, բնակա-
նաբար, պետք է իրենց հաշիվ տային, թե ինչո՞ւ համար
են իրենք այդ անում և թե իրենց համար ինչպիսի
կառավարությունը լավ կլինե՞ր: Հենց այդ միջոցին եր,
վոր մեր յերկրում տեղի ունեցավ Հոկտեմբերյան հե-
ղափոխությունը, կազմվեց ԽՍՀ Միությունը, կազ-
մվեց Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը: Հոկտեմբեր-
մվեց Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը, Կոմինտերնի վառ-
յան հեղափոխության ալիքները, Կոմինտերնի հասան
վուռն կոչերը, թեև մի քիչ ուշ, բայց ի վերջո հասան
այդ յերկրները և այդտեղ ամենաշերմ արձագանք
առնեցին: Ամեն տեղ տարերայնորեն կազմվեցին կոմու-
նիստական և կոմունիզմին համակրող կազմակերպու-
թյուններ: Այժմ ել, առանց իդեյական պլանաչափ
թյուններ, շարժումը խորանում է և
ու ուղիղ ղեկավարության, շարժումը խորանում է և
մեծանում: Թե Կոմունիստական Խնտերնացիոնալը այդ
յերկրներում ինչպիսի ժողովրդականություն է վա-
յելում, վորպես որինակ կարող է ծառայել հետևյալը.
1927 թվին Կոլումբիայում սոցիալիստական կուսակ-
ցության կոնգրեսը միաձայն վորոշեց Ռուսաստանի
բանվորների և գյուղացիների որինակով սահմանել
պրոլետարիատի դիկտատուրա և դա պաշտպանելու
համար կազմել կարմիր բանակ: Այս իրադրո՞ծելու
համար, կոնգրեսը վորոշեց միանալ Կոմունիստա-
կան Խնտերնացիոնալին և պատգամավորներ ուղարկել
Մոսկվա:

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԱՃՈՒՄԸ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՅԵՐԿԻՆԵՐՈՒՄ

Լատինական Ամերիկայի յերկրներում գոյություն ունեցող կոմունիստական կուսակցությունները թե իրենց թվով, թե իդեյապես և թե կազմակերպչորեն դեռ ևս շատ թույլ են: Բայց նրանք մասսաների հետ կապեր ունեն և արագ աճում են:

Լատինական Ամերիկայի յերկրներին VI կոնգրեսը լուրջ ուշադրություն դարձրեց: Այդ յերկրների հեղափոխական շարժման պրոբլեմները կոնգրեսը մանրագնին քննության յենթարկեց այդ յերկրների բազմաթիվ պատգամավորների հետ միասին: Սահմանվեց ընդհանուր գիծը — պայքար՝ ազգային ազատության համար, պայքար՝ Լատինական Ամերիկայի բանվորա-գյուղացիական հանրապետությունների ֆեդերացիայի համար: Այդ վորոշումները ճիշտ ժամանակին են՝ քանի վոր իմպերիալիստների ագենտները այժմ պատրաստվում են մի շարք յերկրներում հեղաշրջում կատարելու: Այդ հաջող դիմադրությունը, վոր Հ. Ամերիկայի իմպերիալիզմի ռազմական գործողութիւնն ցույց է տալիս փոքրիկ Նիկարագուան, — այդ որինակը չափազանց ուշադրավ է. — դիմադրության ներքին ուժերը այդ փոքրիկ ժողովրդի ներսում այնքան են մեծ, վոր նա վճռականապես և միահամուռ կռվում է իր անկախության համար: Բնականաբար հարց է ծագում — իսկ յեթե Նիկարագուայի ապստամ-

բությունը միանան Լատինական Ամերիկայի մի քանի պետություններ ևս, այդ դեպքում Հ. Ամերիկայի իմպերիալիզմի համար ավելի ևս դժվար կլինի հաշիվ տեսնել ապստամբների հետ, իսկ այդ պետությունների համար շատ ավելի հեշտ կլինի պաշտպանել իրենց անկախությունը, իրենց հաջող պայքարով խրատական որինակ տալով նրանց, ովքեր դեռևս վարանում են, և հաղթել կապիտալիստական ստաբիլիզացիայի ամբողջ սխառեմը:

Լատինական Ամերիկայի յերկրներում յերիտասարդ կոմունիստական կուսակցությունները շատ հեշտությամբ կարող են հրապուրվել «պոտտիլիզմով», պետական զինվորական հեղաշրջումներով: Այդ վտանգը կոմունիստական կուսակցությունները պետք է լուրջ հաշվի առնեն և ամեն անգամ ուշադրությամբ կշռեն յեղությունների մոտակա կարևորագույն անելիքները պետք է լինին — ուժեր հավաքել, սեփական կազմակերպությունը ամրապնդել ու լայնացնել և գոյություն ունեցող մասսայական բանվորական ու գյուղացիական կազմակերպությունների մեջ խելացի ու համառ աշխատանք տանել՝ դրանք իդեյապես և կազմակերպչորեն նվաճելու համար, նպատակ ունենալով ստեղծելու ուժեղ բանվորա-գյուղացիական բլոկ, վորպես հիմք հակամիլիտարիստական ուժեղ պայքարի՝ հոգուտ ազգային ազատագրություն, հոգուտ բանվորա-գյուղացիական հանրապետությունների ստեղծման:

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿ- ՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. ՆՐԱՆՑ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐԵՆԵՐԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տալով միջազգային դրուժյան անալիզը, Կոմին-
տերնի VI կոնգրեսը գտավ, վոր պրոլետարական հե-
ղափոխության եպոխայի ներկա — յերրորդ — շրջանը
«անխուսափելիորեն տանում է՝ կապիտալիստական
ստաբիլիզացիայի հակասությունների հետագա զար-
գացման միջոցով՝ դեպի կապիտալիստական ստաբիլի-
զացիայի հետագա խախտումն ու դեպի կապիտալիզմի
ընդհանուր կրիզիսի ուժեղ սրումն»։ Կապիտալիզմի
ընդհանուր կրիզիսի ուժեղ սրումը պահանջ է առաջ
բերում, վոր Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը և
առաջին հերթին, Արևմտյան Յեվրոպայի Կոմունիս-
տական կուսակցությունները պատրաստ լինեն նրան
դիմավորելու համար։ Կոմինտերնի VI կոնգրեսում այդ
հարցը ամենաեղանակալ հարցերից մեկն էր կազմում։
VI կոնգրեսը անխնա ըննադատության յենթարկեց
թե Կոմինտերնի Գործկոմի աշխատանքը և թե Կոմին-
տերնի առանձին սեկցիաների աշխատանքը։ Կարելի չե
համարձակ ասել, վոր ինքնաքննադատության լուրջագր
VI կոնգրեսում իրականացվեց ամբողջապես։ Այդ ինք-
նաքննադատությունը պարզեց, վոր յեվրոպական կոմ-
կուսակցությունները իրենց ներկա դրությամբ դեռևս

պատրաստված չեն, վորպեսզի պատշաճ կերպով դիմա-
վորեն կապիտալիզմի ընդհանուր կրիզիսի ուժեղ սրը-
մանը։ Դա յերևում է Կոմինտերնի և նրա յեվրոպա-
կան սեկցիաների աճումն ցույց տվող հետևյալ թվե-
րից։ Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը (հաշված նաև
Համ. Կ. Կ. (բ), բայց չհաշված կոմյերիստական կազ-
մակերպությունները) իր V և VI կոնգրեսների
միջանկյալ ժամանակամիջոցում 1.222.035 անդամից
աճել է մինչև 1.707.769 անդամի։ Յեթե հաշվենք
Համ. Կ. Կ. (բ) աճումը այդ տարիներին, դուրս
կգա, վոր V և VI կոնգրեսների միջանկյալ ժա-
մանակամիջոցում Կոմինտերնը կապիտալիստական յեր-
կրներում թվով վոչ միայն չի աճել, այլ նույնիսկ
պակասել է, և վոր կապիտալիստական յերկրների ու
զաղութների կոմկուսակցություններին ընկնում է ընդ-
ամենը $1\frac{1}{2}$ միլիոն անդամ։ Կոմինտերնի Գործկոմի
հաշվետվությունը հայտնում է, վոր VI կոնգրեսի նա-
խորյակին յեվրոպական գլխավոր պետությունների մեջ
կոմկուսակցությունները իրենց թվական աճման հե-
տևյալ պատկերն են ներկայացրել.

	1924 թ.	1925 թ.	1926 թ.	1927 թ.
Գերմանիայի Կ. Կ.	121.394	122.755	134.248	124.729
Չեխոսլովակիայի Կ. Կ.	133.996	93.220	92.818	150.000
Ֆրանսիայի Կ. Կ.	68.187	83.326	75.000	52.376
Ֆինլանդիայի Կ. Կ.	17.000	14.000	11.990	12.000
Ամերիկայի Կ. Կ.	7.011	8.650	10.849	15.479
Շվեդիայի Կ. Կ.	4.000	5.000	6.000	9.000
Անգլիայի Կ. Կ.	446.089	741.117	1.078.185	1.210.954
Համ. Կ. Կ. (բ)				

Վերոհնչեք են յերոպական յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների թվական այսպիսի դանդաղ աճման պատճառները: Այդ պատճառները շատ լուրջ են և կարիք ունին մանրագնահատուկության, վորը և VI կոնգրեսը կատարեց:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՈՐՅԵԿՏԻՎ, ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ամենից առաջ՝ արտաքին պատճառները, յեւրոպական կոմկուսակցությունների զարգացման արտաքին պայմանները: Վերջերս այդ պայմանները շատ դժվարացել են և անդադար վատթարանում են: Ուժեղանում են ուղղակի ռեպրեսիաները: Մի շարք յերկրներում կոմկուսակցությունները միանգամայն անլեզալ են, այնտեղ կոմունիստներին խիստ ճնշում են՝ վորպէս վայրենի զազանների: Այդ յերկրների թվումն են՝ առաջին հերթին՝ Իտալիան, այնուհետև՝ Բալկանյան բոլոր յերկրները, Իսպանիան, Վենգրիան, Լեհաստանը: Իտալիայում կոմունիստական կուսակցության մի յերրորդ մասը տարիներ շարունակ նստած է լինում բանտում: Նոր անդամներ ձեռք բերելու քաջարի աշխատանքը, վոր տանում են իտալացի մեր ընկերները, սխտեմատիկ կերպով անհաջողության է հանգում՝ շնորհիվ մասսայական բանտարկությունների: Պետք է նկատի ունենալ, վոր Իտալիայում բանտ նստել կոմունիզմի մեջ մեղադրվելով — դա հավասարազոր է կյանքից ձեռք վերցնելուն, կամ, լավագույն դեպ-

քում, շարքերից յերկար տարիներով դուրս գալուն: Մյուս յերկրներում, ուր կոմկուսակցությունները պաշտոնապես դեռևս լեզալ են, նրանք կառավարության և ձեռնարկատերերի կողմից յենթարկվում են հետզհետե ուժեղացող ռեպրեսիաների:

ՖԱՇԻՉԻՄԻ ԱՃՈՒՄԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

Բուրժուական յերկրների քաղաքական ռեժիմի տեսակետից, պրոլետարական հեղափոխության եպոխոյի ներկա — յերրորդ — շրջանը բնորոշվում է քաղաքական ռեակցիայի անդադար աճումով և ֆաշիստական ելեմենտների ուժեղացումով՝ պետական ապարատի ամբողջ աշխատանքում: Ֆաշիզմը հանդիսանում է իմպերիալիզմի սպեցիֆիկ պրոդուկտ: Նա առաջ է յեկել և այժմ ամրացվում է մոնոպոլիստական ֆինանսական կապիտալիզմի զարգացման հողի վրա, վորը (կապիտալը) միավորվում է պետության ապարատի հետ և այդ ապարատը յենթարկում իր գորացող ազդեցությանը: Մոնոպոլիստական կապիտալի համար նեղ են բուրժուական դեմոկրատիայի շրջանակները: Այդ կապիտալը արշավանք է գործում այդ դեմոկրատիայի դեմ — պարլամենտարիզմի դեմ, բուրժուական ազատությունների դեմ և այլն: Այսպէս, առաջ են գալիս ֆաշիստական պետությունների զանազան ձևեր, ինչպէս որինակ, Իտալիան՝ խոշոր կապիտալիստների իշխանության յուրահատուկ, կորպորատիվ ձևով, կամ ինչպէս Լեհաստանը, ուր իմպերիալիստական կապիտալը իր

անսահման իշխանությունը իրականացնում է զինվորական զինատարության միջոցով, վորը տրորում է դեռևս գոյություն ունեցող պարլամենտը՝ ինչպես պոռնուկանոց, և պատգամավորներին՝ ինչպես պոռնիկներին: Փաշիզմի մյուս բնորոշ գիծը այն է, վոր նա իր ռեակցիոն նպատակների համար ոգտագործում է՝ կապիտալիստական մրցման շնորհիվ քայքայվող մանր բուրժուական ելեմենտների անբավականությունը, ինչպես նաև յետադեմաց բանվորներին, սրանցից կազմելով «սեղապիկավորներին», «արքայական ծառաներին» և այլն բանդաներ, վորոնց առաջնորդներն ու հրահանգիչները վոյենշչինայի ու քաղաքական սեհարյուրակայինների ռեակցեոն ելեմենտներից են: Վերջերս ֆաշիստները փորձեր են անում ֆաշիստական բլիշներ հիմնել հենց ձեռնարկությունների մեջ, վորպեսզի մոտիկից հսկեն բանվորական հեղափոխական ելեմենտների վրա՝ դրանց հետ արագ հաշիվ տեսնելու համար: Բանվորը խոշոր ձեռնարկության մեջ ընդունվելու համար ստիպված է անցնելու աշկարա ու գաղտնի խուզարկու որգանների քննությունից, նրան պետք է ստուգի նաև հենց ինքը ձեռնարկությունը, թե արդյոք տվյալ բանվորը կապեր չունի՞ կոմունիզմի մեջ կասկածվող բանվորների հետ, թե արդյոք նա գործարանի կարգերի նկատմամբ ոպպողիցիոններ չէ, և այլն: Կոմունիզմի մեջ կասկածվող բանվորներին անմիջապես արձակում են՝ նրա դուրմեմետի մեջ գաղտնի նշան անելով: այդպիսի գաղտնի նշան կրող դոկումենտներով բանվորն այլևս չի կարող

ընդունվել ուրիշ խոշոր ձեռնարկության մեջ: Փրանսիայում վերջերս խոշոր ձեռնարկություններում դադարեցին ընդունել հեղ. (ունիտարական) պրոֆմիուսությունների անդամներին և, դրա հետևանքով, այդ ձեռնարկություններում ունիտարական միությունները դարձան միանգամայն անլեզալ կազմակերպություններ (թեև որենքով թույլատրված են):

Յեվրոպական բոլոր յերկրներում կոմկուսակցությունների ներսում վերջերս ուժեղացել է պոլիցիական պրոպոկացիան, ըստ վորում պոլիցիան կանգ չի առնում վոչ մի միջոցի առաջ և գործարաններում կազմակերպում է իր պրոպոկատորական բլիշները (Փրանսիա), կամ կոմունիստական կուսակցության (Փրանսիա), կամ կոմունիստական կուսակցության (Փրանսիա, Լեհաստան): Փրանսիական կոչեր (Փրանսիա, Լեհաստան): Փրանսիայում, որինակ, պոլիցիայի կողմից կազմակերպած գործարանային մի բլիշ բաց է թողել ֆրանսիական կոմկուսակցության կենտկոմի դեմ ուղղած գործարանային մի լրագիր՝ հետևյալ լոզունգներով — «Կորչի Պուանկարեն! Կորչի Ստալինը! Կեցցե Տրոցկին!»

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՁԵՎԵՐԻ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ՍՐՈՒՄԸ

Այդպիսի պայմաններում, կոմկուսակցությունների համար, իհարկե, դժվար է կազմակերպչորեն ուժեղանալ բանվորական մասսաներում, մանավանդ արդյունաբերության՝ վճռական նշանակություն ունեցող

բնագավառների խոշոր ձեռնարկությունները բանվոր-
 ների շրջանում, և դժվար է կազմակերպել բանվոր-
 ների մասսայական յեղույթ: Այդ դրության մյուս
 կողմը, ճիշտ է, այն է, վոր բանվորների ամեն տե-
 սակի յեղույթը, յեթե դա հաջողվում է կազմակեր-
 պել, հենց առաջին մոմենտից ընդունում է պարզ
 արտահայտված քաղաքական բնույթ և ուղղված է լի-
 նում վոչ միայն ձեռնատկատերերի դեմ, այլ և իմպե-
 րիալիստական պետության դեմ: Կոմիստերնի Գործ-
 կոմի հաշվետու զեկուցման թեզիսները այդ դրությունը
 բնութագրում են հետևյալ կերպով. «Իմպերիալիստա-
 կան պետությունները հետզհետե ավելի ու ավելի յեն
 զարգացնում պրոլետարիատի հեղափոխական շոկատ-
 ների դեմ ուղղված ռեպրեսիաների գործիքներն ու
 մեթոդները, մանավանդ կոմունիստական կուսակցու-
 թյունների դեմ, այն միակ կուսակցությունների, վո-
 ռոնք կազմակերպում ու ղեկավարում են բանվոր
 դասակարգի հեղափոխական պայքարը ընդդեմ իմպե-
 րիալիստական պատերազմների և աճող շահագործման: Այդ
 ձեռնարկումները, նույնպես անմիջականորեն կապ-
 ված լինելով իմպերիալիստական պետությունների
 ռազմական պատրաստման հետ, բայց և այնպես ար-
 տացողում են դասակարգային հակասությունների ընդ-
 հանուր սրումը, դասակարգային պայքարի բոլոր ձե-
 վերի ու մեթոդների առանձին սրումը, վորը ավելի
 ու ավելի յե արտահայտվում բուրժուազիայի կողմից
 գործ դրվող ճնշման ֆաշիստական մեթոդների կի-

ռառման մեջ: Սրան է վերաբերում բիլլը՝ Անգլիայի
 պրոֆմիությունների մասին, Պոլ Բոնկուրի զինվորա-
 կան ուրենքը, մի շարք, այսպես կոչված ուրենքներ՝
 «պետության պաշտպանության մասին» (որինակ՝ Բալ-
 կաններում), ռեպրեսիաները կոմունիստների դեմ
 Ֆրանսիայում, պրոֆմիությունների ցրումն և տեռորը
 կոմունիստների դեմ Իտալիայում, տեռորը Յապոնի-
 ալում, տեռորը Լեհաստանում, կոմունիստների, բան-
 վորների և հեղափոխական գյուղացիների մասսայա-
 կան մահապատիժները Չինաստանում, Կարմիր Ֆրոն-
 տովիկների Միությունը ցրելու փորձերը Գերմանիա-
 յում և այլն և այլն: Մի շարք յերկրներում, ուր կո-
 մունիստական կուսակցությունները դեռևս լեզալ են,
 բուրժուազիան ձգտում է, սոց. - դեմոկրատների ոգ-
 նությամբ, կոմկուսակցություններին քշել ընդհատակ,
 ուստի և մասսաների ռազմական պատրաստությունը
 և յեռանդուն պայքարը՝ բուրժուազիայի կողմից՝ կըր-
 կնվող գրոհների ամեն տեսակի փորձերի դեմ՝ դրվում
 է որակարգի մեջ»:

ների հեղափոխական բոլոր յելույթները: ԽՍՀ Միութ-
յան նկատմամբ միջազգային սոց. - դեմոկրատիան
ամենաանհաշտ և կատաղի թշնամի յե:

ՍՈՑ. - ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ ԳՈՐԾԱԾ ՀԱՆՑԱՆՔՆԵՐԸ ԲԱՆՎՈՐ
ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՅԵՎ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ
ՇԱՐժԱՄԱՆ ՀԱՆԴԵՊ

Կոմիւնտերնի ծրագրերը թվարկում ե սոց. - դեմո-
կրատիայի՝ բանվոր դասակարգի հանդեպ գործած այդ
հանցանքներից կարևորագույնները. — «սոց. - դեմ.
պաշտպանեց ավագակային դաշնագրերը (Բրեստ, Վեր-
սալ), պրոլետարական ապստամբությունները արյու-
նով ճնշելու (Նոսկե) միջոցին նա ակտիվ ուժով
անցավ գեներալների կողմը, նա զինված կռիվ մղեց
պրոլետարական առաջին հանրապետության (ԽՍՀՄ)
դեմ, նա դավաճանորեն մատնեց իշխանության գլուխ
անցած պրոլետարիատին (Վենգրիա), նա մտավ իմ-
պերիալիստական Ազգերի Լիգայի մեջ (Պ. Բոնկուր,
Թոմա, Վանդերվելդ), ուղղակի անցավ իմպերիալիս-
տական ճորտատերերի կողմը՝ ընդդեմ գաղութային
ճորտերի, ակտիվ կերպով պաշտպանեց բանվոր դա-
սակարգի դահիճներին (Բոլղարիա, Լեհաստան), իր
վրա վերցրեց իմպերիալիստական «զինվորական որենք-
ների» նախաձեռնությունը (Ֆրանսիա), վիժեցրեց ան-
գլխական պրոլետարիատի ընդհանուր մեծ գործադուլը,
ոգնեց խեղդելու հանքափորների գործադուլը, ոգնեց և
ոգնում ե խեղդելու Չինաստանն ու Հնդկաստանը

(Մակդոնայլդի կառավարությունը), հանդիսանում ե
իմպերիալիստական Ազգերի Լիգայի պրոպագանդիստը,
կապիտալի ջատագովը և կազմակերպիչ ուժը՝ պրոլե-
տարիատի և ԽՍՀՄ դեմ մղվող պայքարում (Կաուտ-
սկի, Հիլֆերդինգ)»:

Կոմիւնտերնի Գործկոմի թեզիսները լրացնում են
այդ ցանկը՝ սոց. - դեմոկրատիայի հետևյալ բնութա-
գրությամբ. սոց. - դեմոկրատիան կապիտալիզմը անա-
մոթաբար հովանավորելուց անցել ե նրան բացար-
ձակ պաշտպանելուն և նրա ակտիվ շինարարն ե դար-
ձել, դասակարգային պայքարի մասին ֆուզներ շալ-
լելուց նա անցել ե «խաղաղություն՝ արդյունաբե-
րության մեջ» քարոզելուն, «հայրենիքի պաշտպա-
նություն» լոգունգից նա անցել ե պատերազմի պատ-
րաստման՝ ընդդեմ ԽՍՀՄ (Կաուտսկի), գաղութները
խոսքով պաշտպանելուց նա անցել ե գաղութային
ճնշման քաղաքականությունը անմիջականորեն պաշտ-
պանելուն, մանր - բուրժուական պացիֆիզմից նա ան-
ցել ե իմպերիալիստական Ազգերի Լիգան աստվածա-
ցնելուց... նրա այդ իդեյական դրությանը ամբող-
ջապես համապատասխանում ե սոց. - դեմոկրատիայի
ջապես համապատասխանում ե սոց. - դեմոկրատիայի
նրան պրակտիկ գործնելությունը: Իմպերիալիզմը
սոց. - դեմոկրատիային ոգտագործում ե այնպես, ինչ-
պես և ֆաշիզմին. — այնտեղ, ուր չի ոգնում ֆաշիզմը,
այնտեղ, իմպերիալիստների շահերը պաշտպանելու
համար գործում ե սոց. - դեմոկրատիան: Ուստի և վեր-

Ջերս վոչ միայն դժվար է, այլ և ուղղակի անհնարին է վորոշել, թե վորտեղ է վերջանում սոց. - դեմոկրատիան (որինակ՝ լեհ. սոց. - կուս.) և վորտեղ է սկսվում ֆաշիզմը: Սոց. - դեմոկրատիան ուժեղ հալածանքի յե յենթարկում կոմունիստներին ամեն տեղ, ուր վոր այդ հնարավոր է լինում: Որինակ, Ավստրիայում, գործարանային կոմիտեների ընտրություններից առաջ նրանք ամբաստանում են կոմկուսակցության թեկնածուներին և ձգնում ու նրանց մեկուսացնել են տալիս, վորպեսզի մրցակիցներ չունենան, և այդ հանգամանքը չափազանց դժվարացնում է ավստրիական կոմունիստների աշխատանքը՝ պրոֆմիություններն իրենց ազդեցության տակ առնելու գործում: Գերմանիայում, Անգլիայում և մի շարք ուրիշ յերկրներում ռեֆորմիստական պրոֆմիությունների առաջնորդները ոգտագործում են պրոֆմիութենական ապարատի ամբողջ ուժը նրա համար, վորպեսզի կոմունիստներին դուրս քշեն պրոֆմիություններից, իսկ յերբ (որինակ Շոտլանդիայում, հանքափորների միության մեջ) կոմունիստներին հաջողվում է պրոֆմիության մեջ ստանալ ձայների մեծամասնություն, — ռեֆորմիստական առաջնորդները ուղղակի պառակտում են պրոֆմիությունները, ստեղծում են զուգահեռ ռեակցիոն պրոֆմիություններ և այլն: Կոմիստերնի VI կոնգրեսը գտավ, վոր սոց. - դեմ. և պրոֆմիութենական ռեֆորմիստները դարձել են գլխավոր խոչընդոտը՝ բանվորական հեղափոխական շարժումը տարածելու գործում:

ՍՈՑ. - ԴԵՄ. ՏՐԱԴԻՑԻԱՆԵՐԸ ՅԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ ՅԵՎ ՊԱՅՔԱՐԸ ԱՋ ՎՏԱՆԳԻ ԴԵՍ

ՅԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹՈՒԼՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՊԱՏՃԱՌԸ

Սակայն վոչ մի դեպքում չպետք է չափազանցնել սոց. - դեմոկրատիայի կողմից գործ դրվող ռեպրեսիաների և նրանց դավաճանական դերի ազդեցությունը յեվրոպական կոմունիստական կուսակցությունների դարգացման վրա: Անկասկած, այդ ազդեցությունը բավական նշանակալից է, բայց երոպական կոմկուսակցությունների կազմակերպչական թուլության պատճառը պետք է համարել նրանց զարգացման վոչ թե զանազան ոքյեկտիվ պայմանները, այլ նրանց սեփական ներքին պակասություններն ու թուլությունները, իսկ այդ ներքին պատճառներից՝ կարևորագույնը պետք է համարել այն, վոր յեվրոպական կոմկուսակցությունների մեջ դեռևս ուժեղ կերպով զգացվում են սոց. - դեմ. տրադիցիաներ: Յեթե յեվրոպական կոմկուսակցությունների թվական աճումը շատ դանդաղ է տեղի ունենում, ապա նրանց իդեյական ազդեցությունը պրոլետարական մասսաների վրա համեմատաբար շատ արագ և նշանակալից չափով է մեծանում: Դա յերևում է, որինակ, հետևյալ թվերից.

Գ ե ռ մ ա ն ի ա	1924 թ.	1923 թ.
1) Ձայների քանակը, վոր ընտրությունների ժամանակ ստացել է կոմկուսակցությունը	2,679,429	3,260,000
2) Կոմկուսակցության անդամների քանակը	121,394	121,729
Ֆ ը ա ն ս ի ա		
1) Ձայների քանակը, վոր ընտրությունների ժամանակ ստացել է կոմկուսակցությունը	900,000	1,100,000
2) Կոմկուսակցության անդամների քանակը	68,187	52,376
Լ ե հ ա ս տ ա ն		
1) Ձայների քանակը, վոր ընտրությունների ժամանակ ստացել է կոմկուսակցությունը	120,000	850,000
2) Կոմկուսակցության անդամների քանակը	5,000	7,000

Համեմատելով կուսակցության անդամների քանակի և կուսակցությանը տված ձայների քանակի այդ թվերը, միանգամայն պարզ է դառնում, վոր կոմկուսակցությունների աճման թուլությունը չի կարելի բացատրել լոկ սոց. - դեմ. ռեպրեսիաներով ու դավաճանական դերով: Դա առանձնապես պարզ յերևում է Ֆրանսիայի կոմկուսակցության որինակի վրա: Ֆրանսիայի կոմկուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն 1928 թվի ընտրություններին արդյունքներին նվիրած իր թեզիսներում մատնանշում է, վոր 300,000 անկուսակցական բանվորներ ակտիվ կերպով (չնայած իշխող դատակարգերի ու կուսակցության բոլոր սպառնալիքներին և ուղղակի ռեպրեսիաներին) ոգնեցին կուսակցությանը՝ ընտրական կամպանիան տանելու: Սակայն, Ֆրանսիայի կոմկուսակցությունը 1928 թվի ընտրություններից հետո վոչ միայն չաճեց թվով, այլ նույնիսկ կորուստ ունեցավ իր մի շարք կազմակերպու-

թյունների մեջ: Ֆրանսիական այս որինակից միանգամայն պարզ յերևում է, վոր կոմկուսակցության թուլության գլխավոր պատճառը — կազմակերպչական աշխատանքի թուլությունն է: Իսկ յեվրոպական կոմկուսակցությունների կազմակերպչական թուլության գլխավոր պատճառն այն է, վոր կուսակցական աշխատանքի մեթոդների մեջ դեռևս շատ խիստ զգացվում են սոց. - դեմ. տրադիցիաներ: Այդ ինչ տրադիցիաներ են:

ՍՈՑ. - ԴԵՄ. ՏՐԱՆԻՑԻԱՆԵՐԸ ՅԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՒՄ

Կոմիտեների Գործկոմի ղեկուցման (VՄ կոնգրեսին) մեջ այդ հարցի մասին կարդում ենք, վոր կոմկուսակցությունները, ինչպես էլ լինի՝ պետք է հաղթահարեն սոց. - դեմոկրատական հետեյալ տրադիցիաները. «1) սոց. - դեմոկրատիայի հիմնական աշխատանքը կառուցվում է ձեռնարկություններից դուրս, իսկ կոմկուսակցություններին — ձեռնարկությունների բազայի վրա (գործարանային բջիջներ). 2) սոց. կուսակցությունների աշխատանքը կառուցվում է մեկ մեծ կամպանիայից մինչև մյուս մեծ կամպանիան և, ամենից առաջ, հարմարեցվում է պարլամենտական ընտրություններին. կոմկուսակցությունների աշխատանքը պետք է կառուցվի, վորպես ամենորյա համառաշխատանք՝ մասսաները նվաճելու համար, պահանջներ առաջադրելու համար, մղվող պայքարում նրանց

մասնակից անելու և պրոլետարական ղեկավարության համար. 3) սոց. - կուսակցությունների մեջ շարժիչ ուժը հանդիսանում են միայն վերխուժակները — պարլամենտական գրուպպան, կենտրոնական լրագրների խմբագրությունները, կենտկոմները, առանձին ղեկավարները. կուսակցական անդամների մեծամասնությունը պասսիվ է և հանդես է գալիս, վորպես կանոն, միայն զանազան հանդիսավոր դեպքերում, կատարելով ստատիստների դեր (ընտրություններ և այլն). կոմ-կուսակցություններում, ընդհակառակը, ամբողջ աշխատանքը կառուցվում է կուսակցության անդամների մեծամասնության ակտիվության ու ինքնագործնեյության վրա. 4) սոց. - դեմոկրատական կուսակցությունների մեջ չկա ներքին ամուր դիսցիպլինա. դրանց միանգամայն հակառակ, կոմկուսակցությունները պետք է կառուցվեն վորպես ներքին յերկաթյա դիսցիպլինա ունեցող կազմակերպություններ. 5) սոց. - կուսակցությունները կառուցվում են, վորպես զանազան «ազատասեր» հայացքների ֆեդերացիաներ, ուր կան և՛ Մակդոնալդների լիբերալ-քրիստոնեական կոնստրուկտիվ «նույնպես սոցիալիզմը» և՛ Ու. Բաուերի ու Կ. Կառտսի ու մարքսիզմի ֆալսիֆիկացիան և այլն: կոմկուսակցությունները պետք է կառուցվեն վորպես իդեյապես միանգամայն կուռ կազմակերպություններ, վորոնց մեջ տեղ գտնելու հնարավորություն յերբեք չեն կարող ունենալ վոչ-կոմունիստական հայացքներ»:

Աշխատանքների մեթոդների սոց. - դեմ. տրադիցիաների (յեվրոպական կոմկուսակցությունների մեջ) այդ թվարկությանը պետք է ավելացնել նաև յերկուսը, վորոնք VI կոնգրեսում շատ ուելիյեֆ կերպով դրսևորվեցին կոմիստերնի Գործկոմի հաշվետու զեկուցման շուրջը ունեցած վիճաբանությունների մեջ. 1) սոց. կուսակցությունները պրոֆմիությունների մեջ աշխատանք չեն տարել, գտնելով, վոր սոց. - դեմ. կուսակցությունների գործը — քաղաքական պայքար մղելն է, իսկ պրոֆմիությունների գործն է — պաշտպանել բանվոր դասակարգի առողյա տնտեսական շահերը: կոմ-կուսակցությունները, շարունակելով բոյլշևիզմի տրադիցիաները, յեւնում են այն համգամանքից, վոր պրոլետարիատի քաղաքական և տնտեսական պայքարը չպետք է բաժան-բաժան տարվի և վոր տնտեսական պայքարի շահերը, վորպես ավելի մասնակի շահեր, պետք է յենթարկվեն պրոլետարիատի ընդհանուր պայքարի շահերին, — այն պայքարի, վոր մղվում է՝ կապիտալիզմը վոչնչացնելու համար: Դրան համապատասխան, կոմկուսակցությունները ամենայնուհետև աշխատանք են տանում պրոֆմիությունների ներսում՝ իրենց այդ աշխատանքի մեջ կազմակերպչորեն հենվելով ֆրակցիաների վրա. 2) բոլոր սոց. կուսակցությունները ունին լեգալ պայքարի տրադիցիաներ, տասնյակ տարիների սովորություն՝ գործել որենքների հինյակ տարիների սովորություն՝ գործել որենքների հինյակ տարիների սովորություն թույլտվությամբ: Պարզ է, վոր ներկա պայմաններում, յերբ կապիտալն ու պե-

տությունը հետզհետե ուժեղացնում են իրենց արշավանքը կոմկուսակցությունների և ուրիշ հեղափոխական պրոլետարական կազմակերպությունների վրա, — յեվրոպական կոմկուսակցությունների սոցիալիստական անցյալի այդ լեզալության արագիցիաները կարող են միայն ամենաբացասական դեր կատարել:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՄԵՆԱԳԻՆԱՎՈՐ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Տալով կոմկուսակցությունների ինքնաքննադատության հաշվեհարդարը, VI կոնգրեսը նիշեց հետեյալ գլխավոր թերությունները կոմկուսակցությունների աշխատանքում. — «մարտական միջազգայնության ընդհանուր զարգացման թուլություն, վերոջ պրովինցիալիզմ, վերը արտահայտվում է առանձնապես խոշոր մասշտաբի հարցերի նշանակության թերադնահատման մեջ. աշխատանքի թուլությունը պրոֆմիթություններում. քաղաքական ազդեցության աճումը, կազմակերպչորեն ամրապնդելու անկարողությունը և կուսակցության անդամների ստաբիլությունը. մի շարք կուսակցությունների անբավարար ուշադրությունը՝ գյուղացիության և ճնշված ազգային փոքրամասնությունների մեջ տարվող աշխատանքում. կուսակցական ապարատների և աշխատանքի մեթոդների (անբավարար կապը մասսաների հետ) վերոջ աստիճանի բյուրկրատացումը, թույլ նախաձեռնությունը կուսակցության անդամ-

ների թիվը ավելացնելու գործում, ստորին բջիջների անբավարար կենդանի աշխատանքը և ծանրության կետի փոխադրումը կուսակցական ախտիվի աշխատանքի վրա, կուսակցական կադրերի քաղաքական-թեորիտիկ պատրաստության համեմատաբար ցածր մակարդակը, թույլ կապը խոշոր ձեռնարկությունների հետ, մանավանդ վեր դեռևս չի ավարտվել կուսակցության վերակառուցումը՝ արտադրական բջիջների հիման վրա, և այլն»:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՐԱՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՋԱՐԳԱՅՈՒՄԸ ԿԱՊՎԱՑ Ե ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՈՑՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՍՈՑ.-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՏՐԱԴԻՑԻԱՆԵՐԻ ԴԵՄ ՄՂՎՈՂ ՊԾՑՔԱՐԻ ՍՐՄԱՆ ՀԵՏ

Կոմկուսակցությունների աշխատանքում գոյություն ունեցող թերությունների այս ցանկից յեթե հանենք յերկուսը — գյուղացիության մեջ տարվող աշխատանքի թուլությունը և կուսակցության կադրերի քաղաքական-թեորետիկ պատրաստության համեմատաբար ցածր մակարդակը, — մնացած բոլորը կազմում են՝ առաջին հերթին՝ կուս. աշխատանքի մեջ սոց.-դեմոկրատական դեռևս պահպանվող տրադիցիաների անմիջական հետևանք: Անցյալում խանգարելով ներքին հեղափոխական ախտեր ծավալել, համամասնայական հեղափոխական ախտեր ծավալել, հանդիսանալով գլխավոր պատճառը այնպիսի պարտությունների, ինչպես ե՛ գերմանական 1923 թվի հե-

դափոխութեան պարտութիւնը, սոց.-դեմ. այդ տրադիցիաները պրոլետարական հեղափոխութիւններէ ետ-
խայի ներկա (յերրորդ) շրջանում առանձնապէս վտան-
գավոր են հանդիսանում կոմունիստական շարժում-
ների հետագա զարգացման համար, մասնավորապէս՝
իմպերիալիստական պատերազմների վտանգների դեմ
մղվող պայքարի ծավալման և կապիտալի արշավանքին
դիմադրելու համար: Այդ վտանգի շոշափելի որինակ-
ներ և ապացույցներ կարող են ծառայել այնպիսի
փաստեր, ինչպիսիք են՝ անգլիական հանքափորներին
միջազգային ոգնութիւնը ցույց տալու անհաջողու-
թիւնը, ամստրիական կոմկուսակցութեան գործած
սխալները Վեննայի ապստամբութեան ժամանակ, Գեր-
մանիայի և Ֆրանսիայի կոմկուսակցութիւնների ուղոր-
տունիստական սխալները վերջին գործադուլների ժա-
մանակ, Կարմիր Ուրվա անհաջողութիւնը Չեխո-
յում, դեմոնստրացիայի անհաջողութիւնը Իվրում
(Ֆրանսիա), պրոֆմիութիւններում և բանակում տար-
վող աշխատանքի թուլութիւնը, ինչպէս նաև այն,
վոր բոլոր կոմկուսակցութիւնները շատ թույլ են
արդունաբերութեան հիմնական բնագավառների խոշոր
ձեռնարկութիւններում (վորոնք վճռական դեր են
կատարում իմպերիալիստական պատերազմների պատ-
րաստման գործում): Միանգամայն հասկանալի յետ-
և վոր կոմկուսակցութիւնները, յետ չեն կարողանում
թափանցել խոշոր ձեռնարկութիւնները, չեն կարո-
ղանում նրանցում ստեղծել գործարանային ուժեղ

բջիջներ — չի կարելի հուսալ, վոր պրոլետարական
վճռողական մասսաներին ղեկավարելու գործը լավ
հիմքերի վրա կդրվի, և մասնավորապէս չի լինի
կազմակերպել լուրջ ուժալ պայքար՝ ընդդէմ իմպե-
րիալիստական պատերազմների վտանգների: Միանգա-
մայն հասկանալի յետ, վոր յետ կոմկուսակցութիւն-
ները կրկնեն Չեխոսլովակիայի և Ֆրանսիայի դեմոն-
ստրացիաների անհաջող փորձերը, — նրանք իսկապէս
վոր անընդունակ կլինեն կազմակերպելու լուրջ մաս-
սայական հեղափոխական ելույթներ: Այդպիսով հարցը
սուր է դրվում: Մի կոնգրեսը սահմանեց մերձակա
շրջանի գլխավոր գիծը — պայքարի սրումը ընդդէմ
սոց.-դեմոկրատիայի և վճռական պայքար՝ ընդդէմ աջ
(սոց.-դեմ.) թեքումների՝ կոմկուսակցութիւնների
ներսում:

ՊԱՅԲԱՐ ԱՋ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻ ԴԵՄ

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԸ ՀԱՂԹԱՀԱՐՈՒՄ Ե
ԱՋ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԸ ԻՐ ՇԱՐՔԵՐՈՒՄ

Իհնչ չափով կարելի յետ հուսալ, վոր հետագայում հա-
ջող կանցնի պայքարը կոմկուսակցութիւններին ներսում
գոյութիւն ունեցող աջ թեքումների դեմ: Գործնական
հսկայական նշանակութիւն ունեցող այդ հարցին հա-
մարձակ կերպով կարելի յետ տալ միանգամայն դրա-
կան պատասխան: Այդ պատասխանը հիմնվում է ծան-
րակշիռ որոշումով տվյալների վրա: Առաջին, — տեղի

յէ ունենում պրոլետարական լայն մասաների ձախանալու անդուստ պրոցես: Սոց.~դեմոկրատիան, ֆաշիստներին և իմպերիալիստական կառավարութիւններին ոգնելով, նրանց հետ միասին, ընդհանուր ուժերով, ամեն կերպ խանգարում է այդ պրոցեսը: Բայց այդ պրոցեսը բղիթում է իմպերիալիզմի աճող հակասութիւններից, ուստի և դա կարելի յէ կանգնեցնել ժամանակավորապես, իսկ վերջ տալ դրան — չի կարելի: Մասաների ձախանալու պրոցեսի դարգացումը կխորտակի սոց.~դեմոկրատիայի բազան, ինչպէս նաև աջ թեքումների բազան կուսակցութիւնների ներսում: Կոմկուսակցութիւնները, հանդիսանալով բանվոր դասակարգի բաղկացուցիչ մասը, մասաների ձախանալու այդ պրոցեսը արտացոլում են և կարտացոլեն նրանով, վոր աճում է և կաճի անհաշովողականութիւնը դեպի իրենց սեփական շարքերում գոյութիւն ունեցող ուղորտունիզմը: Այժմ արդեն հրապարակի վրա յեն մի շարք բնորոշ փաստեր կուսակցութիւնների ներսում: Այսպես, որինակ, Զեխուսլովակիայում Կարմիր Ուղիւ անհաշողութիւնը առաջ բերեց ամենախիստ քննադատութիւն կուսակցութիւնների ներսում: Կուսակցութիւն ցածի կազմակերպութիւնները սուր կերպով դրին կուսակցութիւն քաղաքական գծի հարցը, կուսակցութիւն դեկավարող որդաններից ուղորտունիստական ելեմենտներին վտարելու անհրաժեշտութիւն հարցը և այլն: Ֆրանսիայի կոմկուսակցութիւն մեջ տեղի ունեցած այդ փորձերը, վոր մի

քանի դեկավարող ընկերներ աշխատում էին չկատարել Կոմինտերնի առաջարկութիւնը՝ 1928 թվի ընտրական կամպանիայում (կուսակցութիւն գիծը թեքել դեպի ձախ), — այդ փորձերը նույնպէս ամենախիստ դիմադրութիւն հանդիպեցին ցածի կուսակազմակերպութիւնների կողմից, վորոնք նույնպէս հարց դրին կուսակցութիւնների կազմը փոփոխելու մասին և այլն: Վերջին ժամանակներս բոլոր կոմկուսակցութիւնների մեջ նկատվում է կուսակցութիւն ստորին կազմամեջ կերպութիւնների ակտիվութիւն աճում. նրանք ել ավելի մեծ պահանջներ են առաջադրում դեկավարող որդաններին. նրանք հետգհետե ավելի ու ավելի յեն ձախանում, հեղափոխական տակտիկային հետեւում և պատրաստվում են հեղափոխական մեծ կոիվներին համար:

Կոմկուսակցութիւնների հեղափոխականացման այս պրոցեսը անխուսափելիորեն առաջ կբերի կուսակցութիւնների մեջ գոյութիւն ունեցող աջ տարրերի դիմադրութիւնը և ցենտրալիստներին (հաշտվողականներին, վորոնք մինչև որս յեղել են կամուրջ՝ աջ և ձախ թևերի միջև) կղարձնի աջերի անմիջական գործակիցներ: Այդպիսի պատկեր բացվեց գերմանական կոմկուսակցութիւն մեջ: Յեւ ՄԻ կոնգրեսը հրահանգեց Գերմանիայի կոմկուսակցութիւնը շարունակաբար պայքարել աջ վտանգների դեմ և անպայման հաղթահարել հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի այդ թեքումները:

յե ունենում պրոլետարական լայն մասսաների ձախանալու անդուսպ պրոցես: Սոց.~դեմոկրատիան, ֆաշիստներին և իմպերիալիստական կառավարութիւններին ոգնելով, նրանց հետ միասին, ընդհանուր ուժերով, ամեն կերպ խանգարում ե այդ պրոցեսը: Բայց այդ պրոցեսը բղխում ե իմպերիալիզմի աճող հակասութիւններից, ուստի և դա կարելի յե կանգնեցնել ժամանակավորապես, իսկ վերջ տալ դրան — չի կարելի: Մասսաների ձախանալու պրոցեսի զարգացումը կխորտակի սոց.~դեմոկրատիայի բազան, ինչպէս նաե աջ թեքումների բազան կուսակցութիւնների ներսում: Կոմկուսակցութիւնները, հանդիսանալով բանվոր դասակարգի բաղկացուցիչ մասը, մասսաների ձախանալու այդ պրոցեսը արտացոլում են և կարտացոլեն նրանով, վոր աճում ե և կաճի անհաշտ վողականութիւնը դեպի իրենց սեփական շարքերում գոյութիւն ունեցող ոպորտունիզմը: Այժմ արդեն հրապարակի վրա յեն մի շարք բնորոշ փաստեր կուսակցութիւնների ներսում: Այսպէս, որինակ, Չեխոսլովակիայում Կարմիր Որվա անհաշտութիւնը առաջ բերեց ամենախիստ քննադատութիւն կուսակցութիւններիսում: Կուսակցութիւն ցածի կազմակերպութիւնները սուր կերպով դրին կուսակցութիւն քաղաքական գծի հարցը, կուսակցութիւն դեկավարող որդաններից ոպորտունիստական ելեմենտներին վտարելու անհրաժեշտութիւն հարցը և այլն: Ֆրանսիայի կոմկուսակցութիւն մեջ տեղի ունեցած այդ փորձերը, վոր մի

քանի դեկավարող ընկերներ աշխատում եյին չկատարել կոմիւնտերնի առաջարկութիւնը՝ 1928 թվի ընտրական կամպանիայում (կուսակցութիւն գիծը թեքել դեպի ձախ), — այդ փորձերը նույնպէս ամենախիստ դիմադրութիւն հանդիպեցին ցածի կուսակազմակերպութիւնների կողմից, վորոնք նույնպէս հարց դրին կուսակազմութիւն կազմը վտփոխելու մասին և այլն: Վերջին ժամանակներս բոլոր կոմկուսակցութիւնների մեջ նկատվում ե կուսակցութիւն ստորին կազմակերպութիւնների ախտիվութիւն աճում. նրանք ել ալելի մեծ պահանջներ են առաջադրում դեկավարող որդաններին. նրանք հետգհետե ալելի ու ալելի յեն ձախանում, հեղափոխական տակտիկային հետևում և պատրաստվում են հեղափոխական մեծ կռիւների համար:

Կոմկուսակցութիւնների հեղափոխականացման այս պրոցեսը անխուսափելիորեն առաջ կբերի կուսակցութիւնների մեջ գոյութիւն ունեցող աջ տարրերի դիմադրութիւնը և ցենտրալիստներին (հաշտվողականներին, վորոնք մինչև որս յեղել են կամուրջ՝ աջ և ձախ թևերի միջև) կգարձնի աջերի անմիջական գործակիցներ: Այդպիսի պատկեր բացվեց գերմանական կոմկուսակցութիւն մեջ: Յեւ VI կոնգրեսը հրահանգեց Գերմանիայի կոմկուսակցութիւնը շարունակաբար պայքարել աջ վտանգների դեմ և անպայման հաղթահարել հաշտվողական վերաբերմունքը դեպի այդ թեքումները:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ, ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ
ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԿԱՆԱՆՑ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

VI կոնգրեսը մեծ ուշադրություն դարձրեց յերիտասարդություն, գյուղացիություն և աշխատավոր կանանց շրջանում տարվող աշխատանքի հարցերի վրա: VI կոնգրեսը գտավ, վոր բոլոր կոմկուսակցությունները այդ ուղղությամբ մեծ թերություններ ունեն և շատ հաճախ՝ բավարար ուշադրություն չեն դարձնում և լուրջ մոտեցում չունեն: Մինչդեռ յերիտասարդություն, գյուղացիություն և աշխատավոր կանանց դերը, մանավանդ իմպերիալիստական պատերազմների պատրաստման այս շրջանում, չափազանց մեծանում է: Իդուր չե, վոր իմպերիալիստները վերջերս ուժգին աշխատանք են տանում այդ բոլոր ուղղություններով և մի շարք նվաճումներ (ֆաշիզմ) ունեն, առանձին դեպքերում՝ նույնիսկ ի հաշիվ համապատասխան կոմկուսակցությունների կազմակերպությունների ազդեցության թուլացման: Բոլոր կոմկուսակցությունները պետք է, վորքան կարելի յե, շատ վերացնեն իրենց թերությունները կուսակցական աշխատանքի այդ բնագավառներում: VI կոնգրեսը հատուկ ուշադրություն դարձրեց յերիտասարդության մեջ տարվող աշխատանքի հարցերի վրա: VI կոնգրեսը վորոշեց ԿԻՄ-ից (ՅԵԿԻ) պահանջել, վոր ուժեղացնի իր մասսայական աշխատանքը:

«ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ» ՅԵՎ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՏՐՈՑԿԻՍՏԱԿԱՆ
ՈՊՊՈԶԻՑԻԱՆ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԸ ԼՐԻՎ ՎՍՍԱՀՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅՏՆԵՑ ՀԱՄ. Կ. Կ. (Բ) ՅԵՎ ԴՍԱՊԱՐՏԵՑ
ՏՐՈՑԿԻՍՏԱԿԱՆ ՈՊՊՈԶԻՑԻԱՆ

Կոմինտերնի VI կոնգրեսը քննեց «ռուսական հարցը», Համ. Կ. Կ. (Բ) դրությունը: V ու VI կոնգրեսներին միջանկյալ ժամանակամիջոցում Համ. Կ. Կ. (Բ) վերապել է միջազգային նշանակություն ունեցող մի քանի դիսկուսիաներ: Տրոցկիստական ուղղորդիչիան Համ. Կ. Կ. (Բ) մեղադրում էր ուղորտունիստական, տերմիդորական վերասերման մեջ՝ չինական հեղափոխություն պարտության հարցում, և ընդհանրապես հեղափոխության շահերին դավաճանելու մեջ, պրոլետարական դիկտատուրայի (ԽՍՀՄ) պետության կործանման, կոմունիստական Իստերնացիոնալի քայքայման մեջ և այլն: Յեվ սակայն, Կոնգրեսում «ռուսական հարցի» շուրջը վիճաբանություններ տեղի չունեցան: Կոնգրեսը լսեց մանրամասն դեկուցումներ ԽՍՀՄ տնտեսական դրության և Համ. Կ. Կ. (Բ) դրության մասին և առանց վիճաբանությունների, կոմկուսակցությունների դեկլարացիաներից հետո, միաձայն ընդունեց մի բանաձև, վորով խրախուսում ու լիովին վստահություն է հայտնում Համ. Կ. Կ. (Բ) և հաստատում է Համ. Կ. Կ. (Բ) XV համազումարի ու Կոմինտերնի Գործ-

կոմի IX պլենումի վորոշումների ուղիղ լինելը այն մասին, վոր տրոցկիստական ոպպոզիցիան այլևս չի կարող շարունակել մնալ բոյլշեիկյան կուսակցության շարքերում: *

* * *

Մենք մտել ենք պրոլետարական հեղափոխության եպոխայի այն շրջանը, վորը, յեթե կապիտալիզմի ստաբիլիզացիան շարունակվի, — կբնորոշվի նրանով, վոր արտադրողական ուժերի աճման և շուկաների նեղացման միջև յեղած հակասությունները խիստ կերպով կսրվեն: Այդ հանգամանքը անխուսափելի յեղարձնում նոր պատերազմների շարանը՝ իմպերիալիստական պետությունների միջև և նրանց պատերազմները իՍՅՄ դեմ, դասակարգային սոսկալի կռիվները և հեղափոխական շարժումները գաղութներում: Այդ բոլորը կհասցնեն կապիտալիզմի ընդհանուր կրիզիսի ուժեղ սրման, ուստի և կոմիստերն ու նրա առանձին սեկցաները, կոմկուսակցության ամեն մի անդամ, պետք է ուժեղ աշխատանք տանեն և պատրաստ լինեն հաղթահարելու գալիք դժվարությունները: Յեռանդուն աշխատանք պետք է տանել մանավանդ մասսաների մեջ և նրանց նախապատրաստել՝ պայքարելու ընդդեմ իմպերիալիստական պատերազմների

* Տես հավելածը՝ գրքույկիս վերջում. — 1) Համ. Կ. Կ. (բ) XV համագումարի բանաձևը ոպպոզիցիայի մասին, 2) Կոմիստերնի VI Կոնգրեսի բանաձևը Տրոցկու, Ռադեկի, Սասլոնսոյի և ուրիշների դեմնությունների առթիվ:

վտանգների, ընդդեմ այն նոր ռազմական արշավանքի, վոր իմպերիալիստները պատրաստում են իՍՅՄ դեմ: Համ. Կ. Կ. (բ) վրա առանձնապես դժվար և պատասխանատու պարտականություն է ընկնում: VI կոնգրեսը հաստատեց Համ. Կ. Կ. (բ) մանդատը այն մասին, վոր Համ. Կ. Կ. (բ) Կոմիստերնի մեջ ղեկավարող դեր է կատարում: Այդ մանդատը կարող է իրագործվել միայն այն պայմանով, յեթե մեր շարքերը խիստ կուռ լինեն և նրանցում տիրե յերկաթյա դիսցիպլինա: Վոչ մի տատանում տրոցկիստական ոպպոզիցիայի հարցում, վոչ մի շեղում այն վորոշումներից ու քաղաքական դժից, վոր սահմանել է կուսակցության XV համագումարը և Կենտկոմը: Արդյոք Համ. Կ. Կ. (բ) վերաբերում են VI կոնգրեսի վորոշումները՝ աջ վտանգի և հաշտվողականության դեմ պայքարելու մասին, հաշտվողականության, վորը դժվարացնում է պայքարը աջ վտանգի դեմ: — Ամբողջովին և լիովին վերաբերում են: Ինչպես և ամբողջ Կոմիստերնի մեջ, պայքարը աջ թեքումների և հաշտվողականների դեմ — Համ. Կ. Կ. (բ) համար հանդիսանում է մոմենտի կենտրոնական խնդիր: Կուսակցությունը չպետք է իր ուշադրությունը թուլացնի և պետք է աշխատի վերջնադրությունը թուլացնի և պետք է աշխատի վերջնականապես լիկվիդացիայի յենթարկել տրոցկիստական ոպպոզիցիայի վերջին մնացորդները: Այս խնդրում յերբեք չպետք է գիջող լինել: Բայց միաժամանակ յերբեք չպետք է գիջող լինել կուսակցության մեջ գոյություն ունցող նաև այնպիսի ելեմենտների դեմ, վո-

րոնք աշխատում են շեղվել XV համագումարի վորոշումներից, և այնպիսիների դեմ, վորոնք հավատացնում են, թե նման տենդեցներ չկան:

Կոմիտեների VI կոնգրեսի վորոշումներից մենք պետք է հանենք հետևյալ մեզ համար անհրաժեշտ յեզրակացությունները. նախ՝ պատրաստվել դիմավորելու պատերազմին: Այդ նշանակում է — հացամթերումներ, ինդուստրիալիզացիա, Կարմիր բանակ: Յերկրորդ՝ պատրաստվել ավելի ակտիվ կերպով մասնակցելու միջազգային հարցերի բ. ծ. մոտիվ: Այդ նշանակում է — կուսակցությունը և ամբողջ բանվոր դասակարգը դաստիարակել ինտերնացիոնալ վոգով. այդ նշանակում է — ծավալել և ամրապնդել կապերը յեվրոպական պրոլետարիատի և գաղութների պրոլետարիատի հետ: Յերրորդ՝ այդ բոլորը պահանջում են, վոր բարձրացվի մեր կուսակցության մարտունակությունը, պահանջում են նրա բոլոր որդանների ակտիվության և ինքնագործնեյության աճումն, մասսայական աշխատանքի մաքսիմալ ուժեղացումն, ինքնաքննադատության հետագա ծավալումն, ամենաանխնա պայքար՝ ընդդեմ բյուրակրատիզմի, ընդդեմ կոմսնապարծության, ընդդեմ «լակիրովանի» կոմունիստների, ընդդեմ վատնիչների, ընդդեմ հակահեղափոխականների և այլն, վորոնք դեռևս պահվում են մեր ապարատներում և խանգարում կուսակցության մարտական պատրաստմանն ու սոցիալիստական շինարարության ծավալմանը մեր յերկրում:

Կոմիտեների VI կոնգրեսը վերջացրեց իր աշխատանքները — կոչ անելով բոլոր կոմկուսակցություններին և բոլոր յերկրների բանվորներին ու գյուղացիներին, վոր նրանք պատրաստ լինեն գալիք դժվարագույն փորձությունների համար: Այդ կոչով նա դիմում է նաև Համ. Կ. Կ. (բ): VI կոգնրեսը Համ. Կ. Կ. (բ) հատկացրեց ավելի պատվավոր և միաժամանակ ավելի պատասխանատու դեր հեղափոխական Ֆրոնտում, գտնելով, վոր ԽՍՀՄ պետք է կատարի բոլոր ճնշված ժողովուրդների համաշխարհային շարժման բազայի և միջազգային հեղափոխության ծ. մոտիվի դեր, և Համ. Կ. Կ. (բ) վրա բարձեց պատասխանատվություն՝ համաշխարհային կոմունիստական շարժման ընդհանուր ղեկավարության համար:

ՀԱՄ. Կ. Կ. (Բ) XV՝ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱԶԵՎԸ
ՈՊՊՈՋԻՑԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

(Ընդունված և միաձայն)

«XV համագումարը, լսելով այն հանձնաժողովի
զեկուցումը, վոր մանրագնին քննել է ոպպողիցիա-
յին վերաբերող բոլոր նյութերը, արձանագրում է
հետևյալը.

1. Իդեոլոգիայի ասպորիզում ոպպողիցիան տակ-
տիկական բնույթ կրող տարածայնություններից ծրա-
գրային բնույթի տարածայնությունների յե անցել՝
լենինի տեսակետները վերաքննության յենթարկելով
ու զեպի մենշևիզմի դիրքերը գլորվելով: ԽՍՀՄ մեջ
սոցիալիզմ կառուցելու հաղթական հնարավորության
ժխտումը, և հետևապես, մեր հեղափոխության սո-
ցիալիստական բնույթի ժխտումը, պետական արդյու-
նաբերության սոցիալիստական բնույթի ժխտումը,
ինչպես և գյուղի զարգացման սոցիալիստական ուղի-
ների ժխտումը, վերջապես ԽՍՀՄ մեջ փաստորեն
գոյություն ունեցող պրոլետարական դիկտատուրայի
ժխտումն («տերմիդոր») ու վերջինիս հետ կապ ունե-
ցող կապիտուլիացիան ու պարտվողականությունը—
ահա գաղափարական վողջ այս իրադրումը տրոցկիս-

տական ոպպողիցիան դարձրել է մանր-բուրժուա-
կան դեմոկրատիայի գենք՝ ԽՍՀՄ ներսում, և միջազգա-
յին սոցիալ-դեմոկրատիայի ռժանդակ շոկատ՝ ԽՍՀՄ-յան
սահմաններից դուրս:

2. Տակտիկայի բնագավառում ոպպողիցիան,
ուժեղացնելով ու սրելով կուսակցության դեմ իր
աշխատանքները, վոչ միայն կուսակցության կանո-
նադրության սահմանից է դուրս յեկել, այլ և անցել
է խորհրդային լեգալության սահմանից (անլեգալ ժո-
ղովներ, անլեգալ տպարաններ, մամուլի անլեգալ որ-
գաններ, շենքերի բռնի գրավում և այլն): Հակախոր-
հրդային այս քաղաքականությունը պսակվեց այն
բանով, վոր ոպպողիցիան բացարձակ պայքարի անցավ
ընդդեմ պրոլետարիատի դիկտատուրայի ռեժիմի և կու-
սակցության ու խորհրդային իշխանության դեմ 1927 թ.
նոյեմբերի 7-ին փողոցային ցույցեր կազմակերպեց:
Ոպպողիցիայի հակախորհրդային այն տակտիկան, վոր
գործադրվում է նաև արտասահմանում ու կապված
է ԽՍՀՄ դեմ մղվող զրպարտիչ ամբաստանության
պրոպագանդի հետ, ոպպողիցիային փաստորեն դրել
է պրոլետարիատի դիկտատուրայի յերկրի բացահայտ
թշնամիների շարքը:

3. Կազմակերպչական խնդիրների ասպարի-
զում ոպպողիցիան, լենինյան տեսակետների վերաքն-
նության վրա հենվելով, ֆրակցիոնականությունից
իր սեփական տրոցկիստական կուսակցությունն ստեղ-
ծելու գործին է անցել: Հանձնաժողովը միանգամայն

բացահայտ կերպով յերևան ե բերել ուղղորդիչի
Կենտրոնական Կոմիտեյի, շրջանային, նահանգական,
քաղաքային ու ռայոնական կենտրոնների տեխնիկա-
կան ապարատն, անդամավճարների, տպագիր օրգան-
ների և այլն և այլն առկայությունը: Տրոցկիստական
կուսակցությունն արտասահմանում կապ ե հաստա-
տել վոչ միայն հակա-լենինյան ըմբռնումներ ունե-
ցող ֆրակցիոն խմբակների հետ, վեր գոյություն
ունեն Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի կուսակցու-
թյունների ներսում, այլ և այնպիսի կազմակերպու-
թյունների, խմբակների և առանձին անձանց հետ,
վորոնք Կոմունիստական Խնտերնացիոնալին յերբեք
պատկանելիս չեն յեղել: Նույնպես և կապ են հաս-
տատել Կոմիտեերնից դուրս արված կոմունիստական
շարժման թշնամիների ու դավաճանների հետ (Մաս-
լով, Ռուտ-Ֆիշեր, Կորշ, Սուվարին, Ռոլանդ Գոլստ,
Լիբերս և այլն և այլն): Ուղղորդիչի կազմա-
կերպչական նման տակտիկայի հետևանքն այն յե-
ղավ, վոր ԽՍՀՄ ներսում ուղղորդիչի կապ հաս-
տատեց բուրժուական անկուսակցական ինտելիգենտ-
ների հետ (Շչերբակով և ընկերություն), վորոնք
իրենց հերթին կապ ունեն բացարձակ հակահեղափո-
խականների հետ, իսկ ԽՍՀՄ սահմաններից դուրս՝ բո-
լոր յերկրների բուրժուազիայի կողմից լայն պաշտ-
պանություն գտավ:

Յեկակետ ունենալով այն ամենը, ինչ վոր վերը
հիշվեց, XV համագումարը գտնում ե, վոր 1927 թվի

նոյեմբերի 14-ին Տրոցկուն ու Զինովյեին՝ Համ.
Կ. Կ. (բ) շարքերից և ուղղորդիչի մյուս անդամներին՝
Կենտկոմի և ԿՂՀ կազմից հեռացնելով ու ուղղորդիչի
հարցն ամբողջությամբ համագումարի ընտույցան
դնելով, Կենտկոմի ու ԿՂՀ իրավացի յեն վարվել: Կեն-
տրոնական Կոմիտեյի հաշվետվության վերաբերյալ
հանած իր բանաձևում համագումարը հայտարարում ե,
վոր տրոցկիստական ուղղորդիչի պատկանելը և
այդ ուղղորդիչի տեսակետները քարոզելը Համ.
Կ. Կ. (բ) պատկանելուն անհամատեղելի յեն: Այս
պատճառով համագումարը գտնում ե, վոր ուղղի-
ցիան թե գաղափարականապես և թե կազմակերպչորեն
պետք ե զինաթափ լինի՝ վճռականորեն դատապար-
տելով իր (ուղղորդիչի) վերը հիշատակված տեսակետ-
ները՝ իբրև հակա-լենինյան, իբրև մենշևիկյան տեսա-
կետներ, և իր վրա վերցնի կուսակցության, նրա հա-
մագումարների, կոնֆերենցիաների և Կենտրոնական
Կոմիտեյի տեսակետները պաշտպանելու պարտավո-
րությունը: Սակայն ուղղորդիչի մերժեց կուսակ-
ցության այս պահանջը: Ուղղորդիչի իր՝ 1927 թվի
դեկտեմբերի 3-ի փաստաթղթով (վոր ուղղորդիչի
121 ակտիվ գործիչներն են ստորագրել) վոչ միայն
չի հրաժարվում, այլ և պնդում ե իր մենշևիկյան
տեսակետների պրոպագանդի վրա: Կենտկոմի հաշ-
վետվության առթիվ ընդունված բանաձևից հետո
հանձնաժողովը ուղղորդիչի ստացավ 1927 թվի
դեկտեմբերի 10-ին գրված 2 փաստաթուղթ, վորոնցից

մեկը (Ռեակովսկու, Մուրալովի ու Ռադեկի ստորագրութեամբ) պնդում է վոչ միայն մենշևիկյան այդ տեսակետները պահպանելու անհրաժեշտութիւնը, այլև այդ տեսակետները քարոզելու անհրաժեշտութիւնը, իսկ մյուս փաստաթուղթը (Կամենսկի, Բակաևի, Յեվդակիմովի և Սվլոբյեվի ստորագրութեամբ) պնդում է ոպպոզիցիայի մենշևիկյան տեսակետների պահպանումը՝ հրաժարվելու այդ տեսակետների պրոպագանդից, մի հանգամանք, վոր հակառակ է գաղափարապես գինաթափվելուն ու նշանակում է՝ կուսակցութեան վորոշումները պաշտպանելուց հրաժարվել:

Արձանագրելով ոպպոզիցիոն 2 խմբակների միջև գոյութիւն ունեցող բացահայտ տարաձայնութիւնը, համագումարը ոպպոզիցիայի 2 հայտարարութիւնն էլ գտնում է միանգամայն անբավարար: Յելակետ ունենալով վերոհիշյալն ու նկատի առնելով այն, վոր ոպպոզիցիան ֆրակցիոնականութիւնից հրաժարվելու հանդիսավոր խոստումները յերկիցս խախտել է, համագումարը վորոշում է. — «Կուսակցութիւնից հեռացնել տրոցկիստական ոպպոզիցիայի ակտիվ գործիչներին: Կուսակցութիւնից հեռացնել նաև Սապրոնովի խմբակը՝ վորպես բացահայտորեն հակահեղափոխական խմբակ: Հանձնարարել Կենտկոմին ու Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովին՝ տրոցկիստական ոպպոզիցիայի շարքային անդամներին համոզելու նպատակով ամեն տեսակի միջոցներ ձեռք առնել՝ նրանց վրա գաղափարականապես ներգործելու համար, միա-

ժամանակ մաքրելով կուսակցութիւնը տրոցկիստական ոպպոզիցիայի բացահայտորեն անուղղելի տարրերից»:

— Համագումարից 1 ամիս հետո, Զինոյեվն ու Կամենսկը (ինչպես նաև ուրիշ շատ ոպպոզիցիոններն) «Պրավդա» թերթում տպում են գրութիւններ, վորոնց մեջ գղջում են իրենց սխալները և XX համագումարի վորոշումները համարում են ուղիղ:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ VI ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԸՆԴՈՒՆԱԾ ԲԱՆԱԶԵՎԸ
ՏՐՈՑԿՈՒ, ՌԱԴԵԿԻ, ՍԱՊՐՈՆՈՎԻ ՅԵՎ ՈՒՐԻՇՆԵՐԻ
ԴԻՄՈՒՍՆԵՐԻ ԱՌԹԻՎ

Վեցերորդ համաշխարհային կոնգրեսը, ծանոթա-
նալով Տրոցկու, Սապրոնովի և Համկոմկուսից վտար-
ված ուրիշ ոպպոզիցիոներների դիմումներին, վորով
նրանք խնդրում են իրենց վերընդունել կուսակցու-
թյան մեջ, վորոշում է.

1. Համաշխարհային կոնգրեսն ամբողջովին հավա-
նություն է տալիս Համ. Կ.Կ. (բ) 15-րդ համագու-
մարի կարծիքին և Կոմինտերնի Գործկոմի 9-րդ պլե-
նումի բանաձևին, վորոնց համաձայն՝ տրոցկիստական
ոպպոզիցիային պատկանելը և նրա հայացքների պրո-
պագանդան անհամատեղելի յե բոլշևիկյան կուսակ-
ցության պատկանելու հետ. տրոցկիստական խմբակն
իր ծրագրով ու քաղաքական և կազմակերպչական
հայացքներով գլորվեց մենշևիկյան դիրքերը և ոբյեկ-
տիվորեն դարձավ խոստովանության դեմ
պայքարելու մի ուղևան: Ուստի և այդ ոպպոզիցիայի
վտարումը Համկոմկուսից ճիշտ եր և անխուսափելի:

2. Համաշխարհային կոնգրեսին՝ վտարվածների
տված հայտարարությունը մի նոր ապայույց է, վոր
Տրոցկին և նրա մի բուռն համախոհները, վորոնք

չենթարկվեցին 15-րդ համագումարի առաջադրած
պայաններին, ինչպես արեց ոպպոզիցիոներների ահա-
գին մեծամասնությունը, շարունակում են իրենց պայ-
քարը, իրենց պառակտիչ աշխատանքը և իրենց զրպար-
տիչ կամպանիան՝ Համ. Կ. Կ. (բ) և պրոլետարական
դիկտատուրայի դեմ:

Կոնգրեսն ավելորդ է համարում վիճաբանել Կոմու-
նիստական Խաեբնացիոնալի թշնամիների հետ, տրոց-
կիստական պլատֆորմի քաղաքական հակահեղափո-
խական բովանդակության մասին, յերբ բոլոր կոմ-
կուսների անդամների ամբողջ մասսան բազմիցս և
ամենայն վճռականությամբ ժխտեց ոպպոզիցիայի
տեսակետը:

3. 6-րդ համաշխարհային կոնգրեսը հաստատում է
Համ. Կ. Կ. (բ) 15-րդ համագումարի վորոշումը տրոց-
կիստներին վտարելու մասին, ընդունում է նաև, վոր
ոպպոզիցիայի պարագլուխների վերաբերմամբ ձեռք
առնված հետագա միջոցներն ամբողջապես բղխում
եյին հեղափոխական անհրաժեշտությունից: 6-րդ հա-
մաշխարհային կոնգրեսը մերժում է Տրոցկու, Ռա-
դեկի, Սապրոնովի և այլ վտարվածների դիմումը՝
կուսակցության մեջ ընդունվելու մասին:

1. Կոմիտեներն ՎՄԼԿ-ի կազմը յե Սոցիալիստական Ինտեր-նացիոնալի կոնգրեսի կազմը	3
2. Կոմիտեներն ծրածիրը — ՎՄԼԿ-ի կարևորագույն հարցը	11
3. Կոմիտեներն ծրագրի համառոտ շարադրութիւնը	16
4. Պրոլետարական հեղափոխութեան եպոխայի յերրորդ շրջանը	39
5. Պայքար՝ իմպերիալիստական պատերազմների վտանգի դեմ	45
6. Գաղութային հարցը Կոմիտեներն ՎՄԼԿ-ի կոնգրեսում	53
7. Չինական հեղափոխութիւնը	59
8. Հեղափոխութեան հարցերը Հնդկաստանում	63
9. Արաբական Արևելքը	65
10. Լատինական Ամերիկան	67
11. Արևմտյան Յիվրոպայի կոմունիստական կուսակցութիւնները և նրանց աշխատանքի պայմանները	72
12. Սոցիալիստական (II) և Ամստերդամի Ինտերնացիոնալների հակահեղափոխական դերը	80
13. Սոց.-դեմ. տրագիկները յեվրոպական կոմկուսակցութիւններին մեջ և պայքարը աջ վտանգի դեմ	85
14. Պայքար աջ թեքումների դեմ	93
15. Աշխատանքը յերկրասարդութեան, դյուրացիութեան և աշխատ-վոր կանանց շրջանում	96
16. «Ռուսական հարցը» և միջազգային տրոցկիստական ուղարկեցիան	97

Հավելվածներ՝

I. Համ. Կ. Կ. (բ) XV համագումարի բանաձևը ուղարկեցիայի մասին	102
II. Կոմիտեներն ՎՄԼԿ-ի կոնգրեսի ընդունած բանաձևը Կրոցիու, Ռադեկի, Սապրոնովի և ուրիշների դիմումների առթիվ	108
III. Ցանկ այն կազմակերպութիւնների, վորոնք մտած են Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի կազմի մեջ	110
IV. Ցանկ այն «յերկրները, վորոնք մտած են II Սոց. Ինտերնացիոնալի մեջ»	111

<< Ազգային գրադարան

NL0191314

Յ Ա Ն Կ

ԱՅՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ՎՈՐՈՆՔ ՄՏԱԾ ԵՆ
ԿՈՐՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԻ ԿԱԶՄԻ ՄԵԶ

1) Համ. Կոմ. Կուս. (բ),	27) Հունաստանի,
2) Զեխո-Սլովակիայի,	28) Ուրադիայի,
3) Գերմանիայի,	29) Վենգրիայի,
4) Ֆրանսիայի,	30) Եստոնիայի,
5) Չինաստանի,	31) Լատվիայի,
6) Շվեցիայի,	32) Լիտվայի,
7) Ամերիկայի,	33) Բրազիլիայի,
8) Անգլիայի,	34) Ավստրալիայի,
9) Նորվեգիայի,	35) Նոր-Զելանդիայի,
10) Ինդոնեզիայի,	36) Յապոնիայի,
11) Իտալիայի,	37) Ռումինիայի,
12) Լեհաստանի,	38) Հարավային-Աֆրիկայի,
13) Ավստրիայի,	39) Կուբայի,
14) Կանադայի,	40) Ալժիրի,
15) Հարավ-Սլավիայի,	41) Թունիսի,
16) Շվեդիայի,	42) Սիրիայի,
17) Արգենտինայի,	43) Իռլանդիայի,
18) Չիլիի,	44) Պարագուայի,
19) Ֆինլանդիայի,	45) Եկվադորի,
20) Բելգիայի,	46) Կոլեկայի,
21) Իսպանիայի,	47) Յեգիպտոսի,
22) Հոլանդիայի,	48) Տաճկաստանի,
23) Բոլղարիայի,	49) Պարսկաստանի,
24) Դանիայի,	50) Փորթուգալիայի,
25) Կոլումբիայի,	51) Հնդկաստանի,
26) Մեքսիկայի,	52) Իսլանդիայի:

ՀԱՄԱԿՐՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

- 1) Մոնղոլիայի Ժող. հեղ. կուսակցություն,
2) Թուվայի Ժող. Հանրապետության
Ժող. հեղ. կուսակցություն:

Յ Ա Ն Կ

ԱՅՆ «ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՎՈՐՈՆՔ ՄՏԱԾ ԵՆ *
II ՍՈՑ. ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԻ ՄԵԶ»

1) Անգլիա,	19) Ռումինիա,
2) Բելգիա,	20) Արգենտինա,
3) Վենգրիա,	21) Իսպանիա,
4) Իսլանդիա,	22) Դանցիգ,
5) Բրիտանական Գվինեյա,	23) Լատվիա,
6) Գերմանիա,	24) Եստոնիա,
7) Ավստրիա,	25) Հարավ-Սլավիա,
8) Շվեցիա,	26) Չինաստան,
9) Զեխո-Սլովակիա,	27) Հունաստան,
10) Դանիա,	28) Փորթուգալիա,
11) Ֆրանսիա,	29) Լիտվա,
12) Լեհաստան,	30) Լյուքսեմբուրգ,
13) Հոլանդիա,	31) Հայաստան,
14) Ֆինլանդիա,	32) Վրաստան,
15) Շվեդիա,	33) Իտալիա,
16) Բոլղարիա,	34) Ռուսաստան,
17) Պարագուայի,	35) Ուկրաինա:
18) Հյուս. Ամերիկա,	

* Թվարկված մի շարք յերկրները մասնակցությունը II Ինտեր-նացիոնալին—կատարվելի չեն. ԽՍՀՄ ամեն մի քաղաքացի դա տեսնում է՝ «Հայաստան», «Վրաստան», «Ուկրաինա», «Ռուսաստան» անուններին. հայտնի չեն, վոր մեր խորհրդային յերկրին դուրս բըլված հակահեղափո-խականները «Ինքնակոչ» պատգամավորներ են II Ինտերնացիոնալում, քանի վոր նրանք իրենց յետևում հունեն մասսա:

1. Կոմիտեներն ՎՄ կոնգրեսի կազմը յե Սոցիալիստական Իրտե- նացիոնալի կոնգրեսի կազմը	3
2. Կոմիտեներն ծրածիրը — ՎՄ կոնգրեսի կարևորագույն հարցը . .	11
3. Կոմիտեներն ծրագրի համառոտ շարադրությունը	16
4. Պրոլետարական հեղափոխության եպոխայի յերբորդ շրջանը . .	39
5. Պայքար՝ իմպերիալիստական պատերազմները վտանգի դեմ . .	45
6. Դադութային հարցը Կոմիտեներն ՎՄ կոնգրեսում	53
7. Չինական հեղափոխությունը	59
8. Հեղափոխության հարցերը Հնդկաստանում	63
9. Արաբական Արևելքը	65
10. Լատինական Ամերիկան	67
11. Արևմտյան Յեվրոպայի կոմունիստական կուսակցությունները և նրանց աշխտանքի պայմանները	72
12. Սոցիալիստական (II) և Ամատերդամի Իրտերնացիոնալների հակահեղափոխական դերը	80
13. Սոց.-դեմ. տրագիցիաները յեվրոպական կոմկուսակցությունների մեջ և պայքարը աջ վտանգի դեմ	85
14. Պայքար աջ թեքումների դեմ	93
15. Աշխատանքը յերխտասարդության, դյուղացիության և աշխատա- վոր կանանց շրջանում	96
16. «Ռուսական հարցը» և միջազգային տրոցկիստական ուղղորդիկան	97

Հավելվածներ՝

I. Համ. Կ. Կ. (բ) XV համադումարի բանաձևը ուղղորդիկայի մասին	102
II. Կոմիտեներն ՎՄ կոնգրեսի ընդունած բանաձևը Կրոցկու, Ռադեկի, Սապրոնովի և ուրիշների դիմումների առթիվ	108
III. Ցանկ այն կադմակերպությունների, վորոնք մտած են Կոմու- նիստական Իրտերնացիոնալի կազմի մեջ	110
IV. Ցանկ այն շյերկներն, վորոնք մտած են II Սոց. Իրտերնացիո- նալի մեջ	111

35 4.

9987

Б. ВАСИЛЬЕВ
VI Конгресс
Коминтерна

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР
Москва, центр, Никольская, 10.